

SZÉCHENYI 2020

MINISZTERELNÖKSÉG

DARÁNYI IGNÁC TERV

Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2014-2020

2016. május

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	6
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	7
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	10
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	12
4.1 Helyzetfeltárás.....	12
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	31
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	33
4.4 SWOT	37
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	39
5. Horizontális célok	41
5.1 Esélyegyenlőség.....	41
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	42
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	44
8.2 Együttműködések.....	44
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	45
8.4. Kommunikációs terv.....	51
8.5. Monitoring és értékelési terv	53
Kiegészítő információk	55
Mellékletek.....	55

Ez a dokumentum a 2014-2020-as időszak LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiáinak (a továbbiakban HFS) a tervezési sablonja, amely tartalmazza a kötelezően kidolgozandó fejezeteket, valamint az egyes fejezetcímek alatt dőlt betűvel szedett rövid instrukciókkal segíti azok kialakítását.

*A **dőlt betűvel** szedett részek a HFS készítését segítő információk a végső dokumentumból törölendők.*

*A sablon kiegészítője a **HFS készítésének útmutatója**, amelyben bővebb információk, tippek és javaslatok olvashatók a fejezetek tartalmára és a tervezés módjára, technikáira vonatkozóan.*

*A **HFS-ek tervezésénél vegyék alapul a korábbi Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák (a továbbiakban HVS) tartalmát és a megvalósítás tapasztalatait! Értékeljék a HVS egyes elemeinek eredményességét és aktualitását és vegyék át, amit továbbra is relevánsnak ítélnék, vagy továbbfejlesztésre érdemesnek tartanak!***

Vezetői összefoglaló

1. Legfontosabb szükségletek és/vagy lehetőségek

„A térség felzárkóztatása, mikro -közösségek és- gazdaságok erősítése”. A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület legfontosabb célja a helyi gazdaság megerősítése, annak érdekében, hogy az itt élő emberek életminősége javuljon, a fejlett térségekhez hasonló szolgáltatásokhoz és lehetőségekhez jusson. A vidékfejlesztés eszközrendszere alapvetően a helyi mikro-, és kisvállalkozások erősítésén keresztül tudja ezt biztosítani, oly módon, hogy segíti e vállalkozások alapítását, a meglévők piacképességének javítását, azok diverzifikálásával és a gazdálkodás feltételeinek javításával.

E célok eredményes végrehajtása csak a térségben rejlő humánerőforrás kihasználásával, folyamatos, a gazdasági igényekhez alkalmazkodó fejlesztésével lehetséges.

Egy széles alapokon nyugvó gazdasági fejlődés, és életminőség javulás elképzelhetetlen a leszakadó rétegek, periférián élők és halmozottan hátrányos helyzetűek problémáinak kezelése, programba való bevonása nélkül.

A HFS alapvető célkitűzései között szerepel épített örökségünk, természeti értékeink és kulturális hagyományaink – megőrzése, a környezeti állapot fenntartása és javítása.

Építünk arra a partnerségben rejlő erőre, mely a helyi közösség szereplőinek összefogásában rejlik, és reményeink szerint hosszútávon életformává, a gondolkodás meghatározójává válik.

2. Elérendő célok

Vállalkozások megerősítése, támogatása

Munkahelyteremtés, munkahely megtartása

Fiatalok helyben tartása

Megújuló energiák hasznosítása

Civil szervezetek, civil kezdeményezések támogatása

Településkép javítása, falumegújítás fejlesztés

Kulturális programok támogatása (rendezvények)

Közbiztonság javítása

3. Támogatandó területek, tervezett intézkedések

Rendezvények: az elmúlt időszakban az egyik legkedveltebb intézkedési terv volt a civilek és önkormányzatok körében. Főként hagyományőrzés és kulturális rendezvények valósultak meg, gondolunk itt a néptánc kedvelőkre. A térségünkben nagy hagyománya van a kállai kettős néptáncnak (főként Nagykálló városában, hiszen innen indult ez a táncforma még az 1800-as évek végén) és Nyírtelek városában az Anna napi bálnak. Vannak gasztronómia fesztiváljaink,

böllerverseny Napkor községben, ahol a mangalica sertés népszerűsítése és a hagyományos disznóvágás bemutatása történik és Tócsni fesztivál Biri településen, ahol a hagyományos népi étel (más néven lapcsánka) népszerűsítése és kóstoltatása zajlik.

Kis értékű eszközbeszerzés: a 2007-2013-as pályázati ciklus legsikeresebb kiírása volt. Mind három pályázói szféra részt vehetett benne. Kis összegű támogatás, de mégis nagy segítség. Főként azok vették igénybe, akik még nem pályáztak vagy nagy önrésszel nem rendelkeztek.

Vállalkozásfejlesztés: a vállalkozások számára kisléptékű infrastruktúrafejlesztés és eszközbeszerzés. Szem előtt tartva más pályázati lehetőségekkel ne egyezzenek meg. Fontosnak tartjuk a kis vállalkozások fejlesztését a térségben ugyanis a megyeszékhely kivételével a nagy vállalkozások száma igen kevés a térségben. Így a kis vállalkozások megtartása és munkahelyteremtése kiemelt fontossággal bír számunkra.

Közösségi célú fejlesztések: közösségi épületek felújítása, vagy önkormányzati épületek közösségi céllal (fecskelek, tájházak) kialakítása. Kettős céllal hozzuk létre a célterületet egyik az értékeink megóvása, a másik a fiatalok helyben tartása. Az elvándorlást tekintve 2010-től kezdve a megyei átlagot is meghaladó az elvándorlás a térségünkben ennek javulását várjuk ezen intézkedéstől.

Turizmus: legnagyobb vonzása a megyeszékhelyen található Sóstói - Állatparknak,- Fürdőnek és Falumúzeumnak van. A megyeszékhely közelsége ilyen szempontból pozitívnak mondható, mert szívesen látogatnak el az ide érkezők a közelben lévő, de a város zajától csendes kisebb településekre.

4. A munkaszervezet bemutatása

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület 2008. február 07-én azzal a céllal jött létre, hogy az Nagykállói és Nyíregyházi kistérség Vidékfejlesztési Stratégiáját elkészítse, valamint az „Új Magyarország” Vidékfejlesztési Program céljait megvalósítsa és népszerűsítse. A munkaszervezet eddigi működése során aktívan részt vett a közösségi célú programok megszervezésében lebonyolításában. Folyamatosan tartotta a kapcsolatot a pályázókkal, figyelmeztette őket a határidők pontos betartására és tájékoztatást nyújtott számukra a megjelenő pályázatokról.

A munkaszervezet kezdetben Nyíregyházán működött, de 2012-ben Nagykállót választotta székhelyéül, azóta folytatja itt munkáját. Választása kimondottan jónak mondható ugyanis a választott épület, amibe irodát bérelnék először az Nagykállói önkormányzatnak és okmányirodának, későbbiekben a Klebelsberg Intézményfenntartó és Járási Hivatal Központ is lett. Az ügyfelek számára könnyen megközelíthető és elérhető.

A munkaszervezet így elérhető személyesen, telefonon és az egyesület Honlapján, ami 2008 óta folyamatosan működik.

A munkaszervezet 1 fő munkaszervezet vezetőből 2 fő vidékfejlesztési menedzserből és 1 fő vidékfejlesztési menedzser asszisztensből áll. A munkaszervezet vezető 2011 óta dolgozik ebben a munkakörben így megfelelő tapasztalattal rendelkezik. A 2 fő vidékfejlesztési menedzserből az egyik 2007 óta dolgozik hasonló területen, kezdetben az MVH munkatársaként, későbbiekben munkaszervezet vezetőként dolgozott. A másik munkatárs pályakezdő, gyakorlatát az MVH-nál töltötte. A vidékfejlesztési menedzser asszisztens hölgy 2012 óta foglalkozik az egyesület adminisztratív ügyeivel és működési költségeinek elszámolásával.

A munkaszervezet szorosan együttműködik az őt fenntartó egyesülettel, a legfőbb döntést hozó szervvel, a közgyűléssel. Az egyesület működését tekintve 3 lépcsőből épül fel, van az elnökség, a közgyűlés és a felügyelő bizottság, mindháromra jellemző, hogy összetétele 1/3 önkormányzat, 1/3 civil és 1/3 vállalkozó szféra alkotja.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület a HFS kidolgozásánál és programjának megvalósításánál 3 fontos célt tűzött ki, melyek az EU2020 stratégiájával összhangban van:

- az információ szabad áramlása, valamint az Európai Unió és az EMVA milyen forrásokkal járul hozzá Magyarország fejlődéséhez és a térség felzárkóztatásához.
- teljes körű tájékoztatás, a térségbe minél több információt eljuttatni az EU-s források konkrét hozzáférési útvonalához, segítségnyújtás a VP programjaihoz.
- az programok által elért eredmények bemutatása a célok és megvalósulás összhangjában.

A Helyi Fejlesztési Stratégia illeszkedése a Vidékfejlesztési Program céljaihoz:

- ösztönözni kell a tudásátadást és az innovációt a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben;
- életképesebbé és versenyképesebbé kell tenni a mezőgazdasági termelés minden típusát, valamint támogatni kell az innovatív agrártechnológiák alkalmazását és a fenntartható erdőgazdálkodást;
- elő kell mozdítani az élelmiszer-ellátási lánc megszervezését, az állatjóllétet és a mezőgazdasági kockázatkezelést;
- helyre kell állítani, illetve meg kell őrizni és erősíteni kell a mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással kapcsolatban álló ökoszisztémákat;
- ösztönözni kell az erőforrás-hatékonyságot, és támogatni kell az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaságra való átállást a mezőgazdaságban, az élelmiszeriparban és az erdészetben;
- elő kell segíteni, hogy erősödjön a társadalmi befogadás, csökkenjen a szegénység és lendületet kapjon a gazdasági fejlődés a vidéki térségekben.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

1. A tervezési folyamat átláthatósága, párbeszéd a térség szereplőivel (információáramlás módja, gyakorisága, dokumentáltsága)

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület 2015 októberével elkezdte a HFS tervezési feladatait. Első lépésként tájékoztató fórumokat szervezett arról, hogy megkezdte tervezési feladatait és várja az ügyfelek projekt javaslatait, melyeket felhasznál a HFS megalkotásánál. A térség több településén (szám szerint 8) tartott ilyen fórumot. A fórumok közül 1 az egyesület székhelyén a többi vidéki helyszíneken került megtartásra. A székhelyen meghirdetett fórumra meghívást kapott az egyesület közgyűlése és természetesen minden további érdeklődő. A fórumok helyszínét és időpontjait a honlapunkon tettük közbe, valamint az érintett településen lévő önkormányzattól és tagjainktól segítséget kérve hirdettük. A fórumokról fényképes és írott dokumentációval rendelkezünk továbbá jelenléti ív segítségével az azt elérhetőségünkkel kitöltőket későbbiekben is értesítjük.

2. A közösség bevonása érdekében végzett tevékenységek bemutatása

Projekt javaslatokat gyűjtöttünk, melyeket a fórumok alkalmával és a honlapunkon is hirdettünk. Területfejlesztési bizottságot hoztunk létre, melyek nem csak javaslatokat fogalmaztak meg, hanem a beérkezett több mint 200 db projekt javaslatot kiértékelte. Ezek után újabb javaslatokat fogalmaztak meg. A hátrányos helyzetű csoportok megszólításában a személyes megkeresést alkalmaztunk, több kisebbségi vezetővel, tanyai gondnokokkal és kisebb hátrányos helyzetű csoportok érdekképviselővel vettük fel a kapcsolatot és ismertettük a fejlesztési lehetőségeket.

A projektötletek kidolgozása – a HFS tervezése és megvalósítása során – tematikus munkacsoportok felállításával történik; bevonásra kerülnek a térség gazdasági szereplői, a civilek, a közsféra szereplői – közülük kimagaslóan a szociális szféra képviselői. A LEADER programban is kiemelten kell kezelni a hátrányos helyzetű leszakadó társadalmi csoportok problémáinak kezelését. A probléma kezelésére újszerű megközelítést kell alkalmazni. A korábbi években megvalósuló, a térség gazdasági és társadalmi lemaradását enyhítő EU-s programok, jelentős szakmai tapasztalatokkal bíró projektgazdái bevonásra kerülnek a tervezés során. A bevont szakemberek (polgármesterek, vállalkozók, egyházak képviselői, civil szervezetek vezetői, szociális és egészségügyi szakemberek, kisebbségek képviselői) tapasztalatai és javaslatai beépítésre kerülnek a stratégia pontjaiba. A térségben területfejlesztéssel, gazdaságfejlesztéssel foglalkozó központ, vagy hasonló kezdeményezés nincs. A Nagykállói térségben nem jellemző az ágazatközi egyeztetések, vannak jól működő TÉSZ-ek és szervezetek, de ezek nehezen tudnak együttműködni. A HFS megpróbálja ezeket a problémákat kezelni és integrálódásra törekedni.

3. A tervezésben résztvevők feladatai, szerepei a folyamatban

A tervezésben a területfejlesztési bizottság vett részt, amelyet az elnökség tagjai alkotott. Az egy harmados részvételi arány, így biztosított maradt. A bizottság legfontosabb feladatköre a beérkező

projektjavaslatok tárgyalása, feldolgozása és összesítése. A tervezés kihagyhatatlan eleme mindazon projekt adatlapot kidolgozó vidékfejlesztési szereplők, akik javaslataikkal támogatták a HFS megalkotását. A projekt javaslatokat megfogalmazók a társadalom minden szféráját képviselték: vállalkozói szféra, civil és egyházi szféra, közszféra.

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület legfontosabb célja a helyi gazdaság megerősítése, annak érdekében, hogy az itt élő emberek életminősége javuljon, a fejlett térségekhez hasonló szolgáltatásokhoz és lehetőségekhez jusson. A vidékfejlesztés eszközrendszere alapvetően a helyi mikro-, és kisvállalkozások erősítésén keresztül tudja ezt biztosítani, oly módon, hogy segíti a vállalkozások alapítását, a meglévők piacképességének javítását, azok diverzifikálásával és a gazdálkodás feltételeinek javításával. E célok eredményes végrehajtása csak a térségben rejlő humánerőforrás kihasználásával, folyamatos, a gazdasági igényekhez alkalmazkodó fejlesztésével lehetséges. Egy széles alapokon nyugvó gazdasági fejlődés, és életminőség javulás elképzelhetetlen a leszakadó rétegek, periférián élők és halmozottan hátrányos helyzetűek problémáinak kezelése, programba való bevonása nélkül.

4. A közösség részvétele, megállapításai, javaslatai a stratégia kialakításához

A HFS kidolgozásában vidékfejlesztési közösségünk szereplői nagyban hozzájárultak szaktudásukkal és tapasztalatikkal. Megfogalmazták azokat a fejlesztendő területeket, melynek a HFS célkitűzéseinek tükrözni kell. Összegezve az alábbi fejlesztési célok kerültek összhangba a tervezéssel: vállalkozások versenyképességének javítása, munkahelyteremtés, fiatalok helyben tartása, helyi épített örökség megőrzése, településfejlesztés, szolgáltatások fejlesztése, kulturális rendezvények támogatása és helyi hagyományok őrzése. Figyelembe vettük azon fejlesztési lehetőségeket is, amelyek más pályázati forrásokból támogathatóak, ezekre a Széchenyi 2020 program iránymutatásait vettük alapul.

A projekt adatlapok kiértékelését két fő elemre bonthatjuk: vállalkozás alapú fejlesztések és közösségi célú fejlesztések.

A vállalkozás alapú fejlesztésekre vonatkozó projekt adatlapok főként vállalkozás alapú fejlesztésekre, turisztikai fejlesztésekre érkeztek. Ezekben belül megállapítható, hogy építés, felújítás, bővítés beruházásokra, valamint gépek, eszközök beszerzésére irányulnak a fejlesztési elképzelések. Erőss vállalkozói aktivitásra lehet számolni a következő Leader pályázati ciklusban, ezért a HFS intézkedési tervei ennek megfelelően a gazdaságfejlesztésre és a vállalkozások innovációs törekvéseinek támogatását tűzte ki fő célul.

A közösségi célú fejlesztésekben önkormányzatok és civil szervezetek fejlesztési elképzelésein alapulnak. A legtöbb projekt adatlap az önkormányzatok település fejlesztési elképzeléseire (településkép fejlesztés, épületek felújítása, parkok- szabadtéri terek kialakítására, piacok, játszóterek fejlesztésére valamint eszközök, gépek beszerzésére) vonatkoznak. A civil szervezetek projekt ötletei eszközbeszerzésekre irányulnak. A közösségi rendezvényekre leadott projekt ötletek mindkét szektorban –önkormányzat, civil – jelentős számban megtalálhatóak, ezért a HFS intézkedési tervébe bekerültek a rendezvények támogatása.

5. A közösség részvételét alátámasztó események (fórumok, műhelymunkák, fogadónapok) listája

Tájékoztató Fórumok:

Időpont	Helyszín	Részvevők száma
2015. október 8. 9:00	Nagykálló	24
2015. október 19. 14:00	Balkány	42
2015. október 20. 9:00	Geszteréd	17
2015. október 20. 11:00	Nagycserkesz	17
2015. október 20. 17:00	Újfehértó	11
2015. október 21. 16:00	Nyírtura	8
2015. október 26. 16:00	Nagykálló-Ludastó	5
2015. október 27. 16:00	Szakoly	10
2015. október 29. 14:00	Nagykálló	11
2015. december 22. 10:00	Nagycserkesz	16
2016. január 29. 9:00	Nagykálló	12
2016. február 23. 9:00	Nagykálló	11
2016. március 10. 8:15	Nagykálló	16
2016. március 29. 10:00	Nagykálló-Ludastó	9
2016. május 19. 10:00	Nagykálló-Ludastó	7
2016. május 26. 10.00	Nagycserkesz	11

Az októberben rendezett fórumok tárgya 2014-2020 LEADER Program.

Vidékfejlesztési Program (VP) Prioritásai:

- Tudásátadás és innováció
- Versenyképesség és életképesség fokozása
- Élelmiszerlánc szervezése, kockázatkezelés
- Ökoszisztémák állapotának helyreállítása
- Erőforrás hatékonyság
- Társadalmi befogadás előmozdítása, a vidéki térségek gazdaságfejlesztése

Az új időszakhoz új eljárásrend is kialakításra került:

www.palyazat.gov.hu oldalon kell pályázatot benyújtani, felhívások alapján; Támogatási kérelem kizárólag elektronikus úton; Polgári jogi alapon támogatói okirat, vagy támogatási szerződés; Előleg igénylés – biztosítéknyújtási kötelezettség ellenében, a korábbinál egyszerűbb keretek között; Kifizetés csak utólag tényleges teljesítés és megvalósítás után

A LEADER: helyi közösség által irányított helyi fejlesztés, alulról jövő kezdeményezés, egy módszer melynek alapja a köz-, civil, és magánszféra együttműködése egy olyan Helyi Fejlesztési Stratégia kialakítása és megvalósítása érdekében, amely párbeszeden és részvételen alapuló tervezési folyamat eredménye.

Támogatja a Helyi Fejlesztési Stratégiák (HFS) elkészítését és helyi pályázatos megvalósítását, LEADER Helyi Akciócsoportok működését és térszervezési feladatait, Térségek közötti és nemzetközi együttműködésen alapuló projekteket.

Támogatás: A Stratégia elkészítéséhez 13.000 – 32.000 EUR közötti összeg két részletben (60-40%), Pályázatos megvalósításhoz 750 Millió Ft áll rendelkezésre, melyből a HACCS Működéshez - jóváhagyott forráskeret alapján számított összeg (15%)

Helyi Fejlesztési Stratégia (HFS)

A rendelkezésre álló HFS keretösszeg max. 20%/település a teljes programidőszak alatt

Vállalkozásfejlesztés esetén kizárólag mikro-vállalkozások támogathatók

Támogatás: - Vissza nem térítendő támogatás, kamattámogatás

Vállalkozásfejlesztési projektek esetén az intenzitás a VP-ben és egyéb OP-ban szereplő arányok az irányadóak (pl. beruházás 50%)

Egyéb kedvezményezettek esetén az intenzitás meghatározása

A HFS megvalósítása alapján nyújtandó támogatások kis értékű (de-minimis) támogatásnak minősülnek, amely támogatottanként és 3 éves összesítésben nem haladhatja meg a 200 000 euró értéket.

Használt eszköz elszámolható (272/2014. Korm. rendeletben szabályozott módon)

Előleg igényelhető

Beruházás - 15.000 EUR összköltség alatt átalányköltség módszer

Nem beruházás – egységköltség módszer

A VP LEADER intézkedésének legfontosabb céljai:

Vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások)

A vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása

A vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképségének erősítése

A helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

1. földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők;

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület az Észak-Alföldi régióban található, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 18 nyírségi települést foglalja magába, melyek közül 5 városi ranggal bír. A városai közül 3 kisváros 10 000 fő alatti (Balkány, Nagykálló és Nyírtelek), 2 pedig 10 000 fő feletti (Nyíregyháza Megye Jogú Város, Újfehértó), így ezen települések csak külterületeivel vesznek részt a támogatásra jogosultak között. A támogatásban részesülhető lakosság száma 65 445 fő. (1 sz. melléklet)

Földrajzi elhelyezését tekintve a Nyíregyházi és Nagykállói kistérséget fedi le. A járások kialakulásával a Nyíregyházi és Nagykállói járás településeit foglalja magában, de itt már teljes lefedettségéről nem beszélhetünk. A nyíregyházi járásból nem tartozik az egyesülethez minden település.

Az ipar és a közép és nagy vállalkozások a Megye székhelyre összpontosulnak, a megyeszékhelyen és környékén több ipari park található. Ezek infrastruktúrája megfelelő.

A Nyíregyházi járás (8 települése ebből 1 Újfehértó kivétel), mint megyeszékhely nem szerepel a fejlesztendő települések listájában a Nagykállói járás 9 települése és a Kemecei járás 1 települése a Fejlesztendő települések közé tartozik. Újfehértó város az átmenetileg Kedvezményezett település besorolásában található.

Megközelíthetőség szempontjából kedvező adottságokkal bír, közlekedési infrastruktúrája fejletnek mondható. Az M3 autópálya több kijáratával éri el a településeinket. Továbbá, 4-es, 41-es, 36-os, 38-as is áthaladnak településeinken.

A homogén területnek mondható a Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület akcióterülete, mert bizonyos szempontok alapján (például társadalmi-gazdasági viszonyok, természeti adottságok stb.) igen hasonlóak egymáshoz. Összefüggő területként vagy olyan eltérő földrajzi helyeken elhelyezkedő területek együtteseként is értelmezhetők, melyek ugyanolyan, közös jellemzőkkel rendelkeznek. Ezek a jellemzők nagyon változatosak lehetnek, például természet földrajziak (tengerszint feletti magasság, felszíni formák, növény- és állatvilág stb.), demográfiaiak (kor, nem, családszerkezet stb.), gazdaságiak (foglalkoztatási szerkezet, vállalkozások jellemzői az adott területeken, gazdasági dinamika stb.). A Nyíregyházi vonzáskörzet jól illeszkedik a LEADER csoport akcióterületéhez, hiszen a megyeszékhely körüli települések főleg tanyás települések, viszonylag kis lélekszámmal viszont annál nagyobb területtel rendelkeznek. Az ún. bokortanyás települések, amely ezt a vonzáskörzetet jellemzi közigazgatásilag Nyíregyházához tartoznak, gazdasági szempontból főként mezőgazdasági vállalkozások és családi gazdaságok jellemzik.

2. korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek;

Együttműködésiünk volt a Térségek közötti együttműködések keretében a Dunántúlon működő Somogyszob településen található Mocz és Társa magánerdészeti Kft a projekt címe Tiszán innen, Dunán túl a projekt lényege az ott található erdei iskola és a térségünkben Napkor településen található erdei iskola fejlesztése, tudástranszferek átadása. A „térségek között együttműködések” című projektben 2013-ban szoros együttműködésben közösen szerveztük és pályáztuk az I. Aranykalász Fesztivált Apagyron, valamint a Napkori Nemzetközi Böllerversenyt a Baktalórántházi Leader csoporttal a Közép-Nyírségért és Rétközért Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesülettel. A jó kapcsolatnak köszönhetően 2014 évben mindkét nagyrendezvényt közösen szervezte a két akciócsoport.

A vidékfejlesztési közösség települése több célterületen is közösen összefogva pályáztak vagy valósítottak meg projekteket a térség felzárkóztatása érdekében. Itt említhető a Nagykovács-Biri összekötő kerékpárút építése, közös szociális központ építése kistérségi szinten (Érpatak, Kállósején, Nagykovács), valamint közúthálózat fejlesztés Balkány Biri Nagykovács Napkor Sényő Nyírtura útvonalon, és Újfehértó és Bököny szennyvíz rekultivációs program. Üdvözlőtáblák kihelyezése a településekre, valamint kistérségi szociális tanyabuszok munkába állítása a térségben élő rászoruló emberek életkörülményeinek javítása érdekében.

3. az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához;

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület, mint előzetesen elismert LEADER HACS által lefedett tervezési területen a támogatásra jogosult lakónépesség száma 65.445 fő. A Helyi Akciócsoport területén a teljes területtel jogosult települések száma 18 db. A helyi akciócsoportot a Vidékfejlesztési Programban meghatározott csak 10 ezer fő alatti vidéki települések alkotják 2 település kivételével. (Nyíregyháza, Újfehértó) A helyi akciócsoport területe és lakosság száma elegendő kritikus tömeget biztosít emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában, ugyanakkor a települések mérete, elhelyezkedése és távolsága legoptimálisabb közös, illetve hasonló fejlesztési elképzelések végrehajtására.

4. személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást, részvételt lehetővé tevő helyi karakter

Munkaszervezetünk a hét minden napján hétfőtől-péntekig 8:00-16:30-ig az ügyfelek rendelkezésére áll, valamint a szerdai napokon hosszabbított nyitva tartással 18:00-ig, így biztosítva lehetőséget azok részére, akik napközben dolgoznak. Továbbá a www.nyirsegleader.eu honlapon is folyamatosan igyekszünk információval szolgálni az aktualitásokról és rendelkezésre áll még e-mail, fax és telefonos segítségnyújtásunk.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. Térszerkezeti adottságok

A térség az Észak-Alföldi régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye dél-nyugati részén helyezkedik el. A közösség két statisztikai kistérség (nagykállói, nyíregyházi) területét fedi le, és annak valamennyi települését magába foglalja.

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület működési területe 18 településre terjed ki, amelyek az alábbiak: Balkány, Biri, Bököny, Érpatak, Geszteréd, Kállósemjén, Kálmánháza, Kótaj, Nagycserkesz, Nagyálló, Napkor, Nyírbogdány, Nyíregyháza, Nyírpazony, Nyírtelek, Nyírtura, Szakoly, Újfehértó. Területe 1074,37 km². Teljes területtel jogosult települések száma 16 db, míg külterülettel jogosult települések száma 2 db.

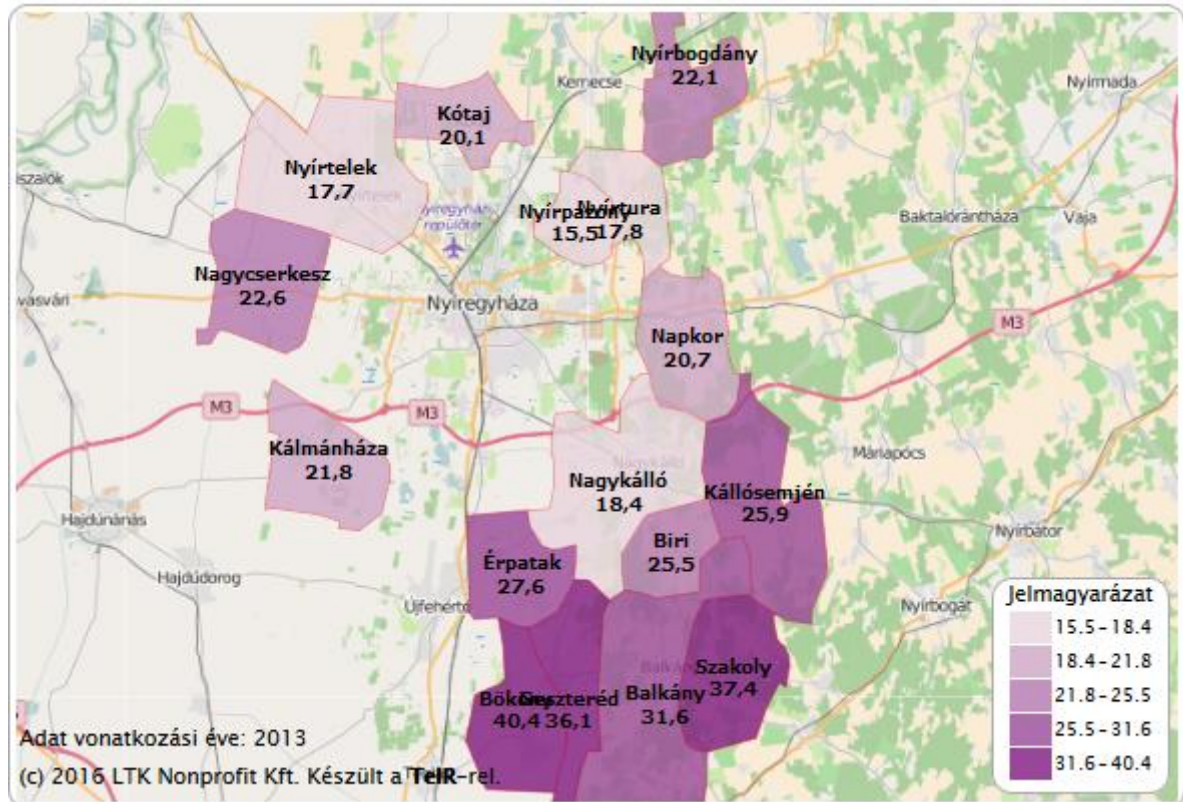
A nagyrészt 2000 fő feletti községek mellett 5 db város tartozik az akciócsoporthoz: Balkány, Újfehértó, Nagyálló, Nyírtelek, és Nyíregyháza megyei jogú város.

A megyeszékhely megközelítése átlagosan 25,1 perc. Nyírpazonyról érhető el leghamarabb Nyíregyháza, 15,5 perc alatt, míg a leghosszabb utazási idő Bököny település esetében tapasztalható, 40,4 perc.

Komoly közlekedési infrastruktúrák haladnak át a térségen (M3 autópálya, 4-es, 41-es, 36-os, 38-as főútvonalak).

A települések közötti belső kapcsolatrendszer működését azonban nehezíti a rossz minőségű úthálózat. Bizonyos peremtelepülésekről tömegközlekedéssel meglehetősen hosszú utazással érhető el a megyeszékhely.

A vasúti hálózat kiépítettsége meglehetősen hiányos, a sínek minősége sem megfelelő. Belső vasúthálózat csak a fővonalak mentén működik, számos település a vasúti közlekedésből ki van zárva. Összefüggő kerékpárút található a Nyíregyháza - Nyirpazony – Nyírtura, Nagykálló – Kállósemjén valamint Nagykálló – Biri településeket összekötő vonalon.

1. ábra: A leggyorsabb út hossza a megyeszékhelyig (perc) (Forrás: TEIR)

Településeink nagy része a Nyíregyházi és Nagykállói járáshoz tartozik. Kivételt képez Nyírbogdány, mely a Kemecei járás területén található.

A járásközpontok megközelítése tekintetében az átlagos idő 14,5 perc. A legrövidebb út Nyírbogdánynál (7,5 perc), míg a leghosszabb Bökönynél (24,1 perc) figyelhető meg.

Autópálya csomópontok Nagykálló és Nyíregyháza mellett találhatóak. E két települést figyelmen kívül hagyva, Kállósemjénről érhetjük el leghamarabb (8,7 perc) és Bökönyből a legkésőbb (24,11 perc) az autópályát. Az Akciócsoport településeinek átlagos távolsága 15,5 perc a legközelebbi autópálya csomóponttól.

Nem elhanyagolandó szempont az sem, hogy az Észak-Alföldi régió központja (Debrecen) is egy 50 km-es körön belül van, így a két nagyváros gazdasági és társadalmi hatása erőteljesen érvényesülhet az elkövetkező években.

Emellett vannak olyan mikro központjai is a térségnek, melyek szintén rendelkeznek gazdasági potenciállal, és hagyományosan meghatározói közvetlen környezetüknek (Nagykálló, Újfehértó, Balkány, Nyírtelek).

Környezeti adottságok (pl. természeti erőforrások/értékek, táji értékek, termőhelyi és vízgazdálkodási adottságok, épített környezet értékei, környezeti problémák);

Akciócsoportunk a Közép- és Dél-Nyírség területén helyezkedik el. A Nyírség Helyi Közösség környezeti állapotát alapvetően az adottságai, az itt folytatott emberi tevékenység hatásai és az éghajlati tényezők határozzák meg.

A Nyírségnek ez a része 97 és 168 méter közötti tengerszint feletti magasságú, félig kötött futóhomokkal, löszel és löszös homokkal fedett hordalékkúp-síkság.

A térség jelentős mezőgazdasági tevékenységet folytat, melyen belül kimagaslóan nagy a zöldség és gyümölcsstermesztés aránya.

A gyümölcs ültetvények (alma, meggy) hosszú időre meghatározzák a környezet állapotát és a térség képét.

A nagyméretű homokmozgás az elvetett magvak, bokrosodó gabonafélék elsodrásával, betakarásával jelentős károkat okoz a mezőgazdaságban. Gyümölcs és zöldségstermesztés csak öntözéssel valósítható meg, melynek nemcsak a beruházásigénye nagy, de mivel jelentős az ivóvízkészlet, ezért jelentős korlátozások is vannak ezen a területen. A területek nagy részét dohánystermesztésre hasznosítják.

A legnagyobb értékű megújuló, illetve megújítható természeti erőforrás a termőföld. A talajok termékenységi minősége széles skálán mozog. A gyengébb minőségűek aránya nagyobb, ezért a szántóföldi vetésszerkezet módosítása, a gyümölcsfajták váltása, korszerűsítése időszerű feladatként jelentkezik. A futóhomokos területek hasznosítását erdőtelepítéssel lehet megoldani.

Az évi csapadék mennyisége 550–590 milliméter között alakul. A nyári félévben 350 milliméter körüli eső várható. A csapadék időbeli eloszlása nem mindig kedvező. Vannak évek, amikor az ötszáz millimétert sem éri el, más évjáratokban viszont a 600–650 millimétert is meghaladja. Több évtizedes átlagot figyelembe véve legtöbbször a csapadék a nyár elején (júniusban), a legkevesebb télen (januárban). Júliusban, augusztusban gyakran előfordul, hogy több héten át nem esik az eső. Csapadékszegény években a perzselő aszály pusztítja a termést. Csapadékos években tavaszi belvizek késleltetik a vetést, a nyári többnapos esőzés a növényápolást, a gyakori őszi esőzés a kapásnövények és a gyümölcsök betakarítását.

Jelentős tevékenységet kell kifejteni a talajerózió megakadályozására, melyet elsősorban a szél és a csapadék idéz elő. Talán ennek is köszönhető, hogy az elmúlt években az országos átlagot meghaladó erdősítés indult meg.

Ma már viszonylag kevés az elhanyagolt ültetvény, és ugyanez mondható el a szántóföldek művelésével kapcsolatban is. Az is jellemzővé vált, hogy a termelők – talán a támogatási rendszereknek köszönhetően is – töreksenek a környezettudatos gazdálkodási formák alkalmazására.

Az állatállomány drasztikus csökkenése, nem csupán az ágazatot gyengítette, hanem természetre gyakorolt kedvezőtlen hatása is tapasztalható. A rét, legelő hasznosítás - ezáltal művelése -

minimálisra csökkent, így ezek a területek elhanyagolt képet mutatnak, mind esztétikai szempontból mind környezetvédelmi szempontból művelésük elengedhetetlen lenne.

A megye területén a települések vezetékes ivóvízzel történő ellátására helyi, vagy a közeli területeken létesített mélyfúrású kutakkal van biztosítva a vízszükséglet kielégítése.

Összességében elmondható, hogy – ha nem is egy érintetlen környezetről van szó – az emberek számára élhető és hosszútávon fenntartható környezetet örököltünk, és tudunk tovább adni.

Természeti értékeink igen nagy számban vannak, melyek megőrzése, fejlesztése és bemutatása nagyon fontos feladat.

Jelentős a közösség területén a NATURA-2000 területek aránya, melyre a termelők és önkormányzatok is nagy figyelmet fordítanak. Vannak olyan természeti értékeink, melyek szakmai és turisztikai értéke is felbecsülhetetlen – Újfehértói orchideás rét, jégkorszaki löszfal, Kállósejéni Mohos tó, Napkori erdők, Nagykállói Harangod, Nyíregyházi Sóstó, Császárszállási Nagyvadasi tó, balkányi ezeréves mamut fenyő, bokortanyák, Nyírtelek-Sóstó szikes talaja, ritka növény- és állatvilága–ezzel együtt ezek megőrzése és bemutatása kötelességünk.

Jelentős a mélyrétegi édesvíz készlet is, mely Újfehértó, Geszteréd és Érpatak területei alatt található.

Országos jelentőségű természetvédelmi ritkaságnak számít a 41 hektár terjedelmű, kállósejéni Mohos-tó. Nevét a víz színét ellepő „villás májmoha” neve után kapta.

Találunk itt tőzegpáfrányt, iszapzsurlót, réti fűzényt, mocsári fűzikét, halálos mérgű gyilkos csomorikát, előfordul a mételykóró, az ebszőlő, a kutyabenge és az enyves egér. A terület legnagyobb része azonban fűzlápos, ahol a rekettyefűz átjárhatatlan rengetegei uralkodnak. A Mohos-tó fő érdekessége az egykori ingóláp madárvilága, valamikor előfordult itt a szürke gém, a törpe gém, a kis vízcisibe, a szárcsa. Időnként feltűnt a vörös vércse.

Továbbá láthatunk itt apró rákokat fogó sárga virágú közönséges rence is, amely "ragadozó", gyökér nélküli vízínövény.

2. Kulturális erőforrások: (pl. hagyományok, kulturális örökség, humán erőforrás, tudás, a lokalitáson túlmutató turisztikai attrakcióvá fejlesztett adottságok);

A bevezetőben már ismertetett fő turisztikai látnivalóink attrakcióink a megyeszékhelyhez köthetőek. A településeink nagy része semmilyen turisztikai szálláshellyel nem rendelkezik. Az utóbbi 1-2 évben azonban ezen a téren elmozdulás vehető észre. Egyre nagyobb az érdeklődés. Segítség lehet ebben, hogy az elmúlt években a kulturális örökségeink védelme és helyreállítása elkezdődött. Kállósejéni községben a Kállay-kúria és a Wolkenstein-kastély megújulásra és kulturális programokkal való feltöltésre került. A térségünkön megy át az úgynevezett Mária zarándokút, melyen több ezren zarándokolnak a szomszédos Máriapócs településen található Máriapócsi kegytemplom, ami Nemzeti Kegyhelyé van nyilvánítva.

Valamint a bevezetőben említett hagyományőrző fesztiválok mozgatnak meg nagyobb tömeget térségünkben.

Az Ínségdomb 12 méter magas homokdomb, amelynek tetején kilátó áll. Története nem mindennapi.

1780 nyarán akkora szárazság volt, hogy a környék gazdáinak minden terménye tönkrement. Még vetőmag is alig-alig maradt.

A Kállay család magtárai viszont tele voltak gabonával, búzával, ezért az éhezők Kállay Ferenc földbirtokoshoz fordultak. Búzát kértek tőle és kaptak is, melyet a következő évben vissza kellett adni, vagy az értékét ledolgozni. Kamat fejében pedig egy homokdombot kellett építeni, tetején kilátóval. A homok hordásához a lakosság nem használt állati erőt. Talicskákkal, dézsákkal, köténnyel hordták a homokot, amíg 12 méter magas domb lett belőle. Tetejére felépítették a kilátót is.

Így kapta az Ínségdomb nevet, mely a szegénység, kiszolgáltatottság emlékművének tekinthető.

Turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi jellemzői:

A külső turizmus mellett megélnékült és jelentős bevételt realizál a belső turisztikai tevékenység is az Akciócsoport területén. A helyi források nem vándorolnak más térségekbe, a helyi gazdaságot erősítik. Az itt élők egyre jobban megismerik környezetüket, javul identitásuk, illetve a szervezetek közötti együttműködések megerősödnek és általánossá válnak.”

Jelentősen javul a települések arculat, és alkalmasabbá válnak a térség turisztikai elképzeléseinek megvalósítására, a térség vonzóbbá tételér, hiszen az elmúlt években a turisztikai támogatásoknak köszönhetően több kisebb nagyobb turisztikai beruházás is megvalósulhatott a térségben. (vendégházak építése, szálláshely kialakítások). A civil szervezetek teret és lehetőséget kapnak elképzeléseik megvalósítására, céljaik kiteljesítésére.

Számos olyan közösségi funkció találja meg a helyét, melyek eddig hely hiányában nem működhettek, vagy nem megfelelő színvonalon működhettek.”

A gazdaság növekedése mellett csökkent a környezet károsodás, a szennyezőanyag kibocsátás mértéke. Meglévő természeti értékeink állapota állandósul, nőnek azok a területek, melyek az egészséges élet feltételeit képesek biztosítani. Turisztikai célokat is szolgáló területeink vonzóbbá válhatnak az ide látogatók számára. Javul az itt élő emberek közérzete, egészségi állapota, nő az élettartam és a munkaerő fizikai állapota.

A hagyományos népi mesterségek felelevenítése mellett, a lakossági szolgáltatások körét is szélesíti, segítheti a térség turisztikai céljainak megvalósulását is, hisz turisztikai attrakcióként is eladható az idelátogatók részére. A szakmák jellegéből adódóan számos halmozottan hátrányos helyzetű ember is megtalálhatja a megélhetés útját.

Minőségi szálláshelyek a helyi közösség területén Csak Nyíregyházán vannak. Kiseb létszámot befogadó vidéki szálláshelyek csupán néhány helyen, konkrét turisztikai attrakcióhoz kapcsolódva találhatóak. E szálláshelyek és turisztikai kínálatok minőségét nem csupán az infrastrukturális hiányosságok rontják, hanem a nyelvtudással és szakmai ismeretekkel rendelkező turisztikai szakemberek hiánya is. Nem képzelhető el olyan hosszútávon működő, gazdaságos turisztikai tevékenység, melyhez nem társítható megfelelő méretű és színvonalú szálláshely, mely jelen pillanatban nem áll rendelkezésre. A térség szereplőinek turisztikai szándékai egyrésztől lehetőséget biztosítanak, másrésztől jogos igényként merülnek fel turisztikai szálláshelyek létesítésére. Problémát jelent a turisztikai szakemberek hiánya is.

A turisztikai kínálatok, és a várható turisztikai fejlesztésekhez igazodó turisztikai célú minőségi szálláshelyek létesítésének, a meglévők fejlesztésének támogatása. Olyan marketing tevékenység kifejtésével, mely megfelelő kihasználtságot képes biztosítani. A minőségi szolgáltatások biztosítása érdekében turisztikai szakemberek helyi képzése, illetve helyben nem képezhetők alkalmazása. A helyi turisztikai attrakciókhoz és piaci igényekhez méretezett minőségi szálláshelyek rendelkezésre állásával nő az idelátogatók száma, növekszik a vidéki térségekben eltöltött vendégéjszakák száma és aránya. Ez az ágazatban dolgozók számára jelentős árbevétel növekedéssel, a foglalkoztatás növekedésével párosul. A turisztikai szakemberek helyi képzése a szakképzés erősödése mellett javítja a szolgáltatások minőségét, az ide, illetve növeli a visszalátogatók számát.

A turisztikai szolgáltatások vidéki elterjesztésének legnagyobb akadálya az infrastrukturális feltételek hiánya, olyan minőségi szolgáltatások bevezetése, mely az egyébként már működő turisztikai attrakciókat vonzóbbá tudná tenni az érdeklődők számára. Nincs olyan kínálat a térségben, mely több napos elfoglaltságot tudna jó minőségben biztosítani, így a turisztikai vendégéjszakák száma nagyon alacsony.

A horgász, vadász, lovas, kerékpáros, gasztronómiai és egészség turizmus infrastrukturális feltételeinek javítása, egybe kötve az ezekhez kapcsolódó rendezvények támogatásával. Olyan kezdeményezések támogatása, mely horizontális és vertikális együtt működések keretei között több napos turisztikai attrakciókat kínálnak, a térség szereplőinek összefogásával. A térség turisztikai kínálata kiszélesedik, az idelátogatók minőségi, és több napra szóló szolgáltatásokat kapnak, ezáltal az itt töltött vendégéjszakák száma a vidéki területeken jelentősen megnő. Számos egyéni vállalkozó és turisztikai kisvállalkozás jut bevételhez, mely hosszútávon képes megélhetést és további fejlesztéseket generálni.

Komoly lehetőségek rejlenek abban, hogy a helyi lakosság egy jelentős rétegét megnyerjük a helyi turisztikai lehetőségek igénybevételére, szabadidejük helyben történő eltöltésére. A problémát a szolgáltatások színvonalának javítása, körének szélesítése jelenti. A helyi lakosok kevésbé ismerik a rendelkezésre álló lehetőségeket, így másutt költik el a pihenésre, nyaralásra szánt pénzeiket.

A helyi marketing tevékenység erősítésével, szervezett programok támogatásával meg kell ismertetni a lakossággal az igénybe vehető szolgáltatásokat. Fontos a viszonzosságon alapuló együttműködések erősítése a helyi szervezetek között közös programok kidolgozásában.

3. A társadalom állapota:

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület területén élő személyek száma lassú, de folyamatos csökkenést mutat, annak ellenére, hogy a természetes szaporodás értéke kedvezőbb az országos átlagnál. Sajnos ezek negatív értékek, így természetes fogyásról beszélünk, mely jelenleg országos átlagban -3,9 ezrelék, megyei szinten -1,7 ezrelék, a HACS településeinek átlaga -2,3 ezrelék.

A Helyi Közösség 18 településén élő kb. 200 ezer ember, illetve a kedvezményezett térségben élő közel 70 ezer ember vonatkozásában általánosan elmondható, hogy az elmúlt öt évben számuk jelentősen nem változott, egyes évek között ingadozó, eredőjét tekintve stagnáló állapot a jellemző. Elsősorban a kistérségeken tapasztalható a lakosság fogyása.

A '90-es évek nagy migrációs folyamatai megálltak, nem jellemző ma már a térségből történő elvándorlás, viszont a magasan képzett szakemberek egy jelentős része az ország fejlettebb részein kedvezőbb feltételeket talál, ezért ők nagy számban hagyják el a térséget.

A humán erőforrás ilyen irányú mozgása kedvezőtlenül hat a térség társadalmi-gazdasági fejlődésére, a versenyképesség alakulására.

A térségen belüli lakossági mozgás iránya is megváltozni látszik, hisz a városokból egyre többen költöznek ki a kertvárosi, elővárosi területekre, a nyíregyházi tanyabokrok iránti érdeklődés egyre nagyobb. De a nyíregyháza agglomerációjához tartozó települések iránti érdeklődés is egyre növekszik.

A lakosság, kor szerinti összetétele az országos átlaghoz hasonló, sőt attól valamivel kedvezőbbnek mondható, hisz a munkaképes lakosság aránya az átlagtól magasabb, viszont képzettségi szintje jelentősen elmarad attól.

Az összlakosság kevesebb, mint fele munkaképes, és belőlük több mint 12% munkanélküli, így az eltartó – eltartotti arány rendkívül kedvezőtlen, bár az előregedés nem igazán a térség jellemzője. Viszont az iskoláskorúak átlagot meghaladó aránya az eltartottak számát jelentősen növeli.

Az élve születések magas arányában különösen a kisebbségek és a leszakadó rétegek nagy száma a jellemző, ami azért komoly gond, mert ők azok akik, nem tudják megfelelő színvonalon felnevelni és taníttatni gyerekeiket, így a perifériára szorultak, halmozottan hátrányos helyzetűek számának további növekedése várható.

Ezek a demográfiai jellemzők komoly társadalmi és gazdasági konfliktusok kiinduló pontjává válhatnak, és kezelésük nagy erőfeszítéseket igényel.

A helyi közelet élénkítésének, a közösségi szolgáltatások fejlesztésének egyik legnagyobb akadálya a közösségi terek hiánya, melyek kialakítására elsősorban a kis településeken nincsenek források, és más támogatási rendszerek sem elérhetők számukra.

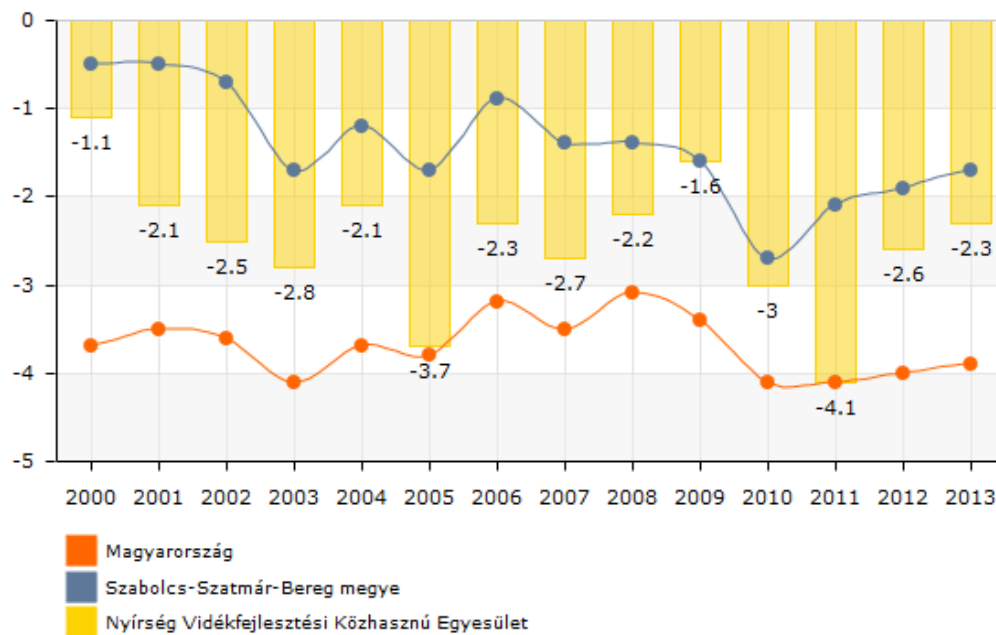
A fejlesztés területei az elsősorban önkormányzati tulajdonban lévő elhanyagolt épületek felújítása, a meglévő nyilvános terek, parkok felújítása, újak létesítése.

A helyi szereplők vertikális és horizontális összefogásával, olyan térségi programok kialakítása, mely a települések létesítményeinek felújítására, funkcióval történő ellátására irányul. Az önkormányzatok kezelésében lévő parkok, nyilvános terek felújítása, új terek kialakítása, szem előtt tartva a térség egységes arculatának kialakítását is. Ezekre a problémákra a HFS intézkedési tervében a közösségfejlesztési célterület nyújt támogatást.

A közösségi terek feladatmegoldásában előnyt élveznek azok, akik a megvalósításban, és üzemeltetésben partneri kapcsolatokat hoznak létre.

A források ésszerű felhasználása, jelentősen növelheti a közösségi élet élénkülését, új szervezetek létrehozását, a meglévő civil szervezetek működési feltételeinek javulását, feladataik, tevékenységi területeik kiszélesítését. A hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását és szegregációjának megállítását is jelentheti egy tudatos közösségi tér hasznosítás.

A társadalmi fejlődés mellett a program az egységes térségi arculat kialakításához, a településkép javulásához is hozzájárul.

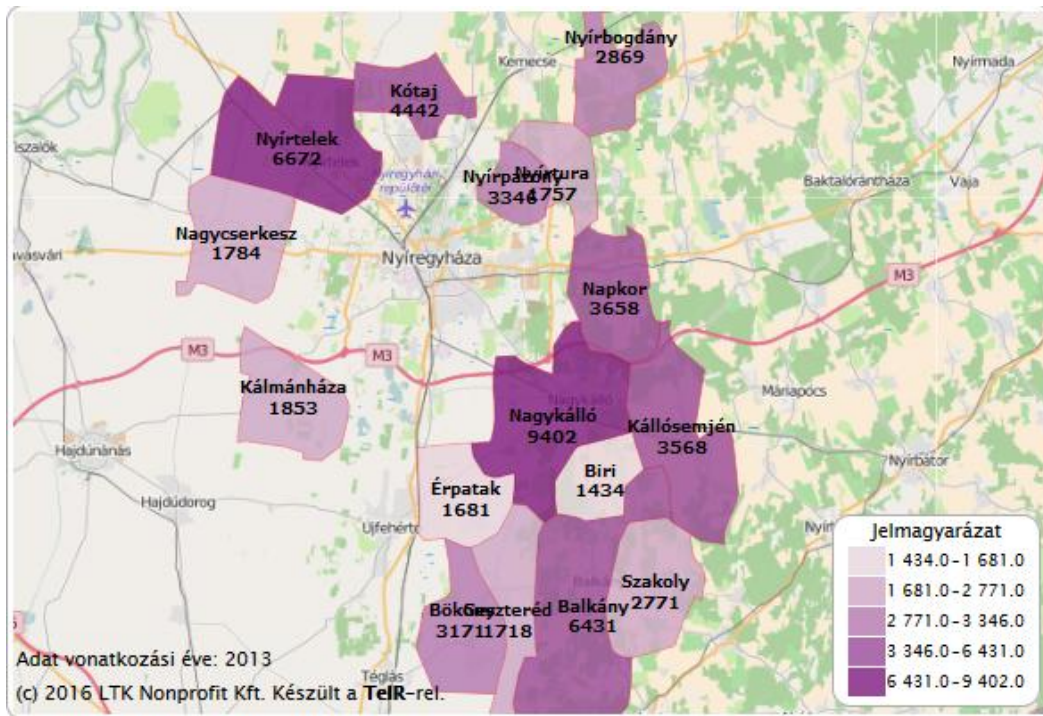

2. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)(Forrás: TEIR)

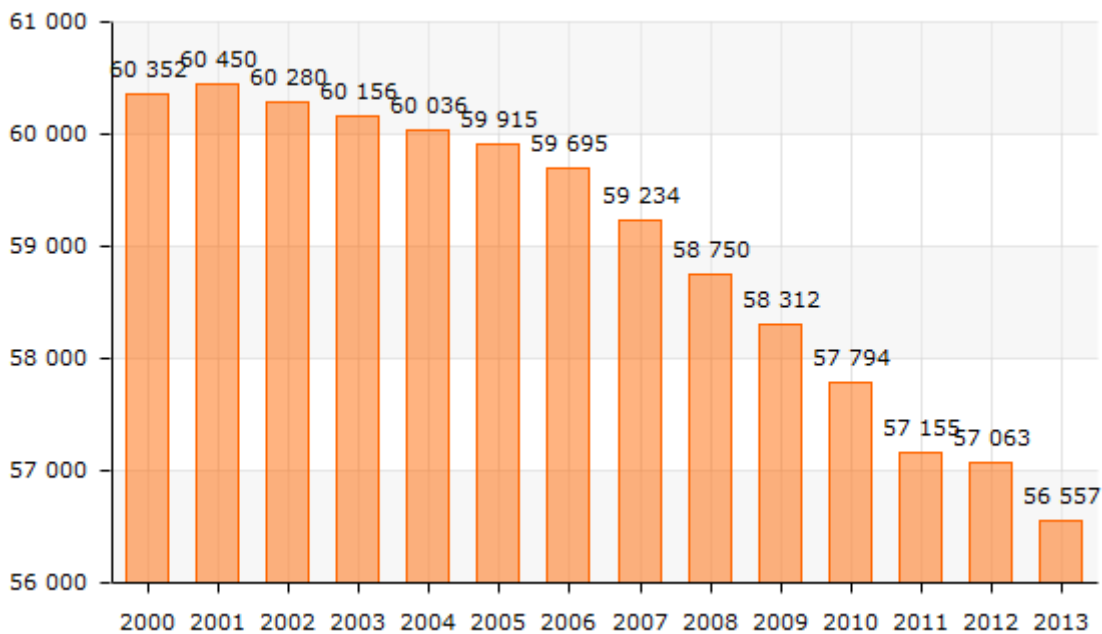
Településink közül pozitív értéket mutat Nagyálló, Szakoly, Biri és Nagycserkesz.

A környéken élő lakosság csökkenésének másik oka az elvándorlás. A hazai és a nemzetközi elvándorlás is felgyorsult. Ennek részben gazdasági okai vannak, úgy, mint a jobb fizetés és megélhetés, jobb munkakörülmények. Továbbá a fiatalok körében a tanulás, fiatalkori kalandok, nagyobb karrierlehetőségek szerepelnek, mint főbb okok.

Vándorlási egyenlegünk 2005 óta negatív, 2011 óta pedig a megyei értéket is túllépi.

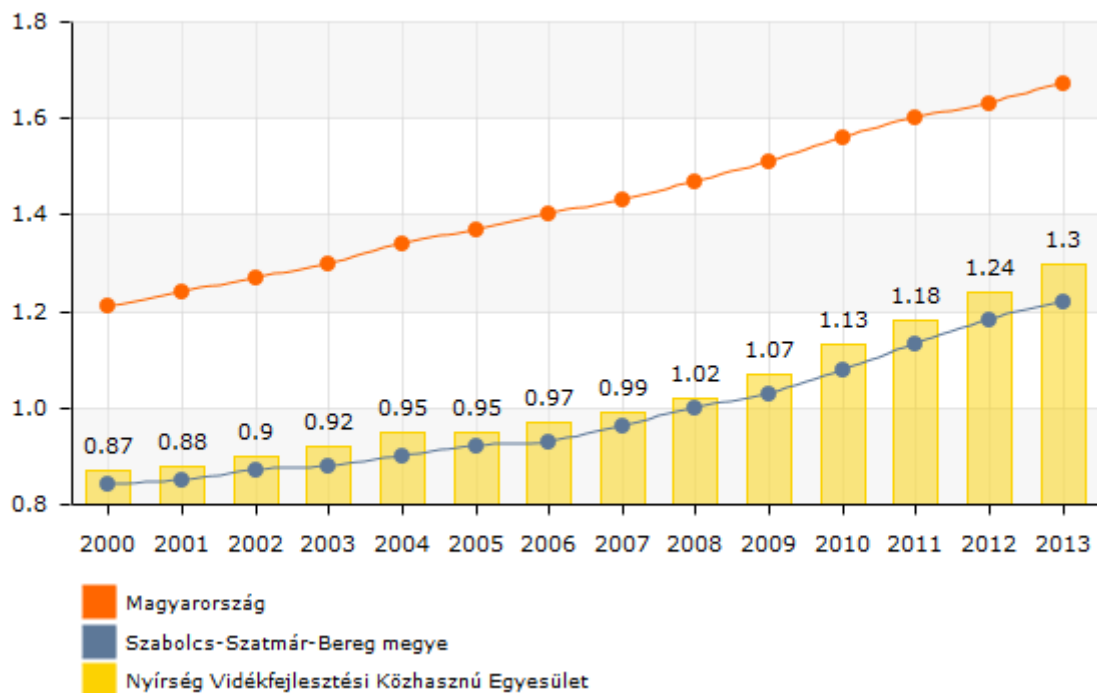

3. ábra: A lakónépesség száma (Forrás: TEIR)

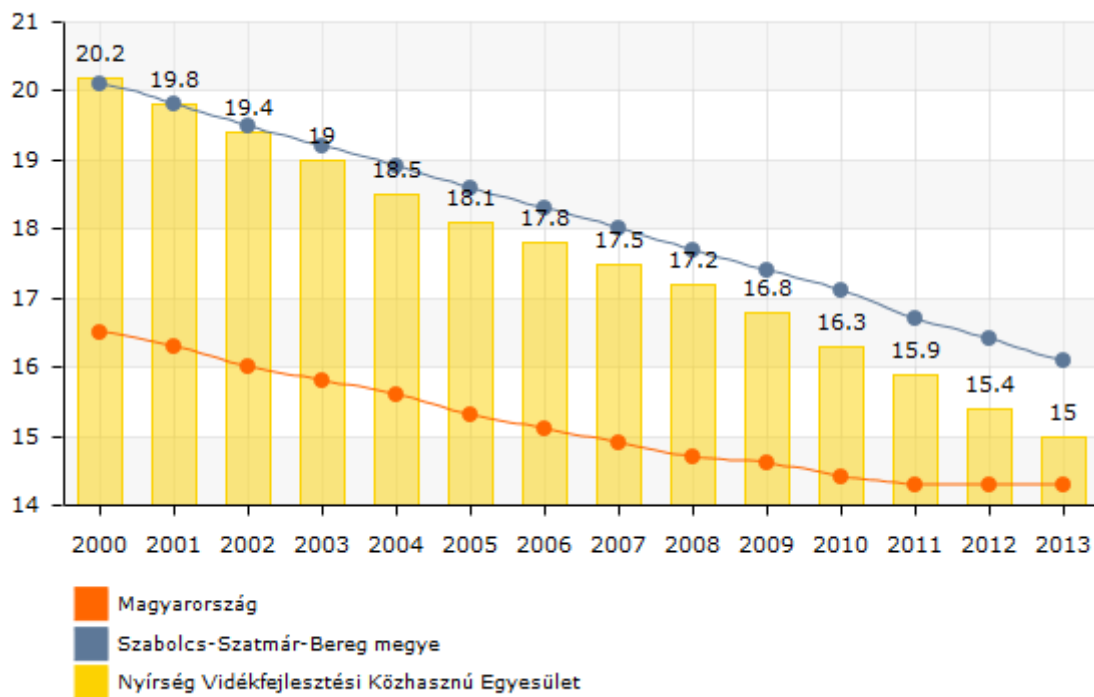
4. ábra: Összlakosság szám alakulása (Forrás: TEIR)

Másik nagy probléma a népesség előregedése, mely tulajdonképpen az előbb ismertetett két problémából, a lakosság természetes csökkenéséből és elvándorlásból ered.

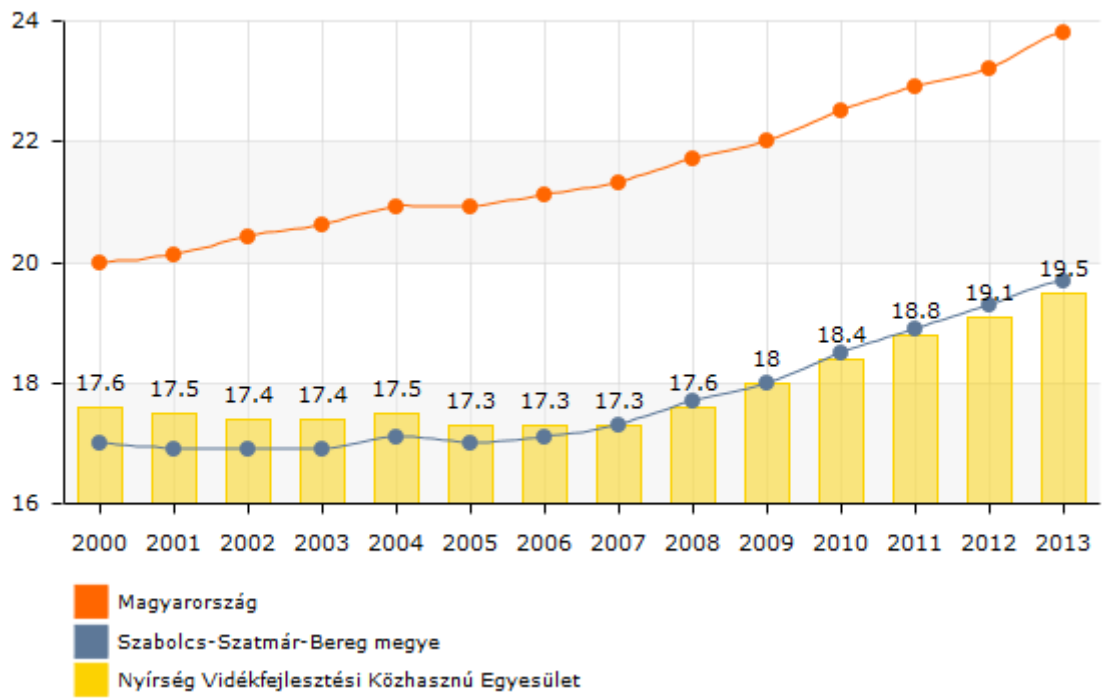

5. ábra: Öregségi mutató, (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves) (Forrás: TEIR)

A népesség kor szerinti eloszlásában, mind a 14 év alattiakat, mind a 60 év felettiék aránya a megyével közel megegyező értéket mutat, amik bár kedvezőbbek az országos átlagnál, az idősebbek aránya nagyobb, tehát előregedő a társadalom.

6. ábra: Állandó népességben belül a 0-14 évesek aránya (%) (Forrás: TEIR)

7. ábra: Állandó népességben belül a 60-x évesek aránya (%) (Forrás: TEIR)

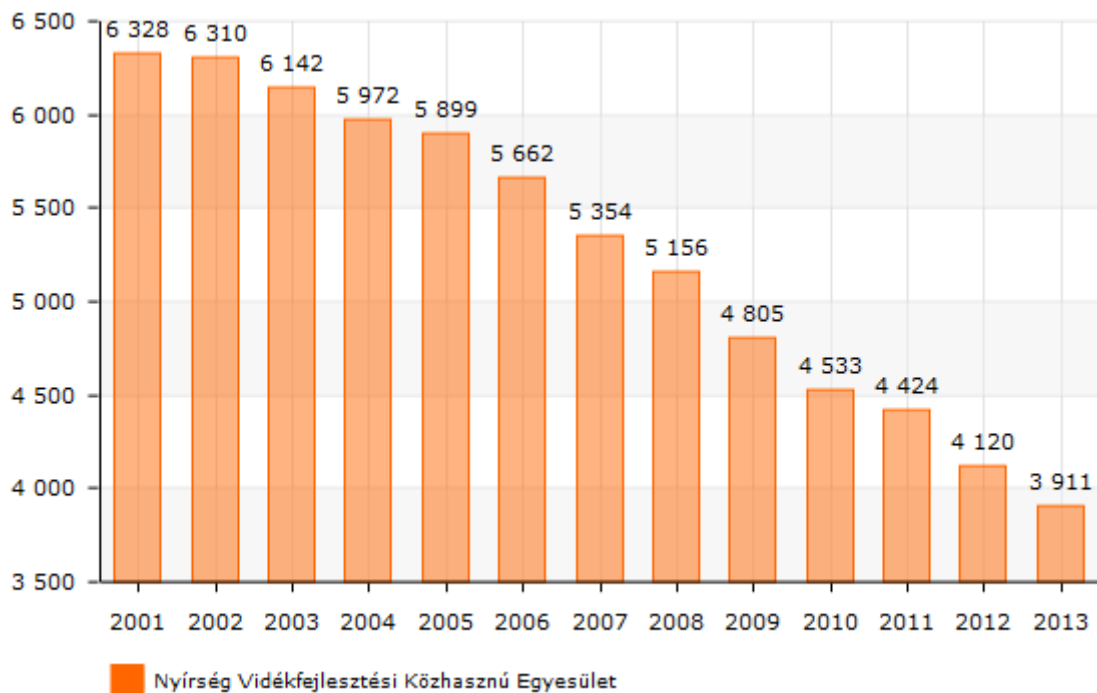
A cigány etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya közel a duplájára nőtt területünkön a 2001-es (2,4%) és 2011-es (4,7%) népszámlálás adatait vizsgálva.

Képzettséget tekintve településeink szintén elmaradottak az átlaghoz képest, de fejlődés figyelhető meg. Jelenleg 18 éven felüliek 31,1%-a rendelkezik legalább érettségivel. 10 évvel ezelőtt még csak 20,2%. Eközben természetesen országos átlagban is nőtt az érettségizettek aránya, 38,2%-ról 49%-ra. A 25 év feletti, felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányában is lemaradás tapasztalható az országos és megyei értékekhez képest is. 2011-es népszámlálás adatai szerint a HACS területén 9,4%, a megyében 13,3%, míg az országban 19% rendelkezik felsőfokú végzettséggel.

Két településünk van nagyon elmaradva képzettség szempontjából, Bököny és Érpatak, ezekben a településekben az érettségizettek aránya 15-17% között, míg felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 4% alatt van.

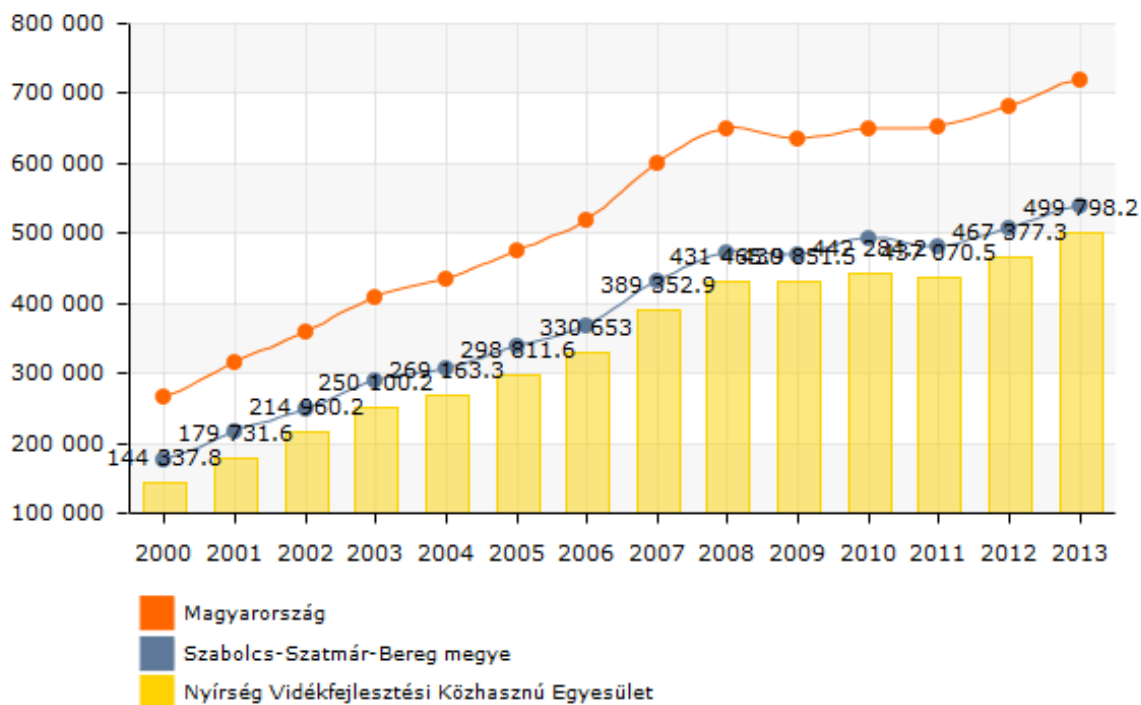
A térség valamennyi településén található általános iskola. A megyeszékhely számos középiskolája mellett középiskolák működnek Biri, Nagykálló, Szakoly és Újfehértó településeken.

Továbbá Nyíregyházán a felsőoktatás is jelentős, hiszen az Egyetem hallgatóinak száma meghaladja a 13 ezret, akik közül 5-6 ezren nappali tagozaton tanulnak.

8. ábra: Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő) (Forrás: TEIR)

A térség jövedelmi helyzetét vizsgálva szintén nem kapunk kedvező képet, az egy lakosra eső nettó belföldi jövedelem nem éri el az 500.000 Ft-ot. Jelentős a különbség az országos, 719.000 Ft-os átlaghoz képest. A térségben is jelentős eltéréseket figyelhetünk meg, Érpatak, Bököny, Nagycserkesz települések 350.000 Ft alatt vannak, míg Nyírtura és Nyírpezony 600.000 Ft felett.

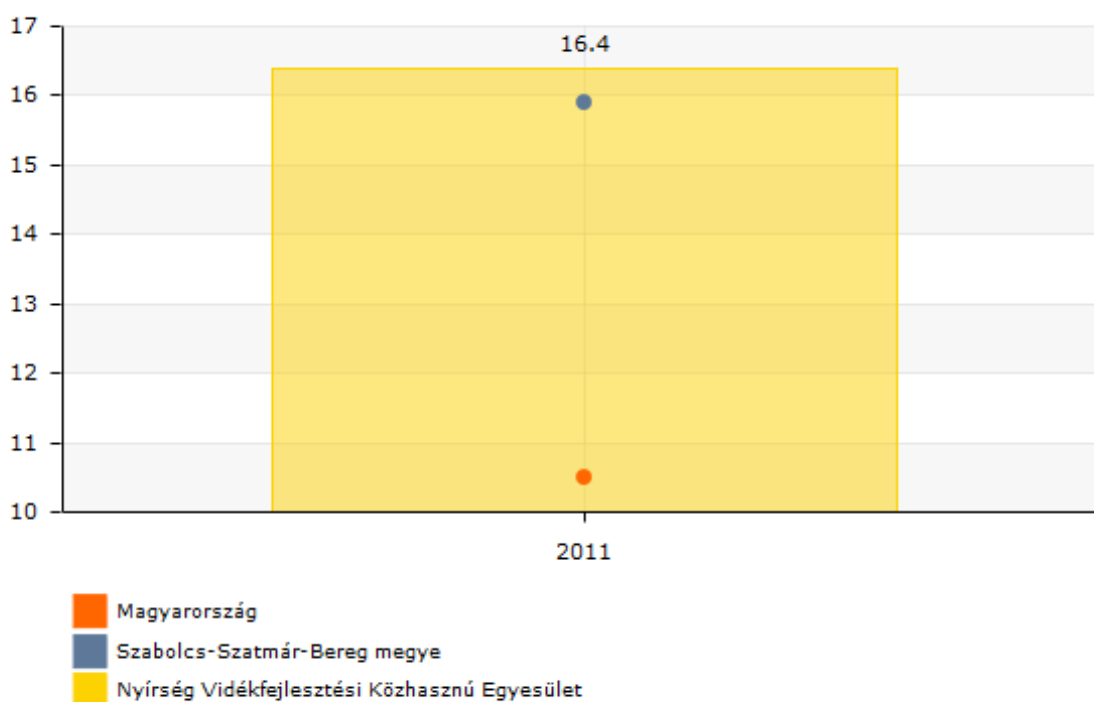
9. ábra: Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) (Forrás: TEIR)

A rendszeres munka jövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya a térségben és a megyében közel megegyezik (47-48%), mely meglehetősen magas az országos átlaghoz (33%) képest.

A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a térségben 16,4%, mely meghaladja a megyei (15,9%) és országos (10,5%) átlagot. A 2001 és 2011-es népszámlálás adatait összehasonlítva az országos szintnek megfelelő volt a változás, körülbelül a felére csökkent a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya.

Félkomfortos az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhellyel, továbbá fürdőhellyel vagy vízöblítéses WC-vel, villanyal, vízellátással és egyedi fűtési móddal rendelkezik. Komfort nélküli az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhellyel, valamint egyedi fűtési móddal rendelkezik. A komfortfokozatok egyikébe sem sorolható lakások a szükség- és egyéb lakások.

10. ábra: A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül (%), 2011. (Forrás: TEIR)

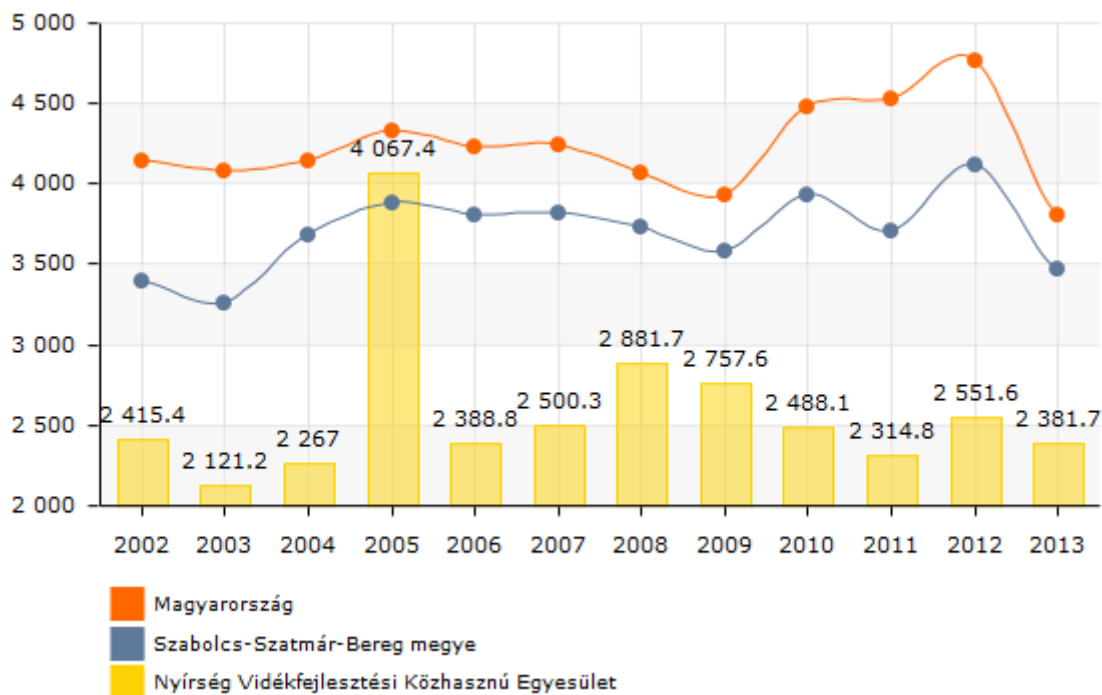
Általánosan elmondható, hogy a térségben a lakossági szolgáltatásokat biztosító ivóvíz, gáz és elektromos hálózat kiépítettsége megfelelő, bár a tanyástérségekben vannak még lefedetlen területek.

A közbiztonság viszonylag jónak mondható, nem csak a megyei, hanem az országos átlagnál is kevesebb a regisztrált bűncselekmények száma. Míg országosan ezer lakosra 3805,6 bűncselekmény jut, a megyében 3462,7, a térségben pedig mindössze 2381,7.

2006 óta jellemző a térségre az átlagnál jelentősen kevesebb bűncselekmény.

Térségünkben kiemelkedő a helyzet Nyírpazonyban, Kálmánházán, Kállósemjénben. Ezzel szemben Nagycserkesz és Érpatak településeken az országos átlag felett van a bűncselekmények száma.

11. ábra: A regisztrált bűncselekmények száma, ezer lakosra (db) (Forrás: TEIR)

A polgárvédelem és közbiztonság területén tevékenykedő szervezetek az önkéntes tűzoltó, polgárőr és polgárvédelmi feladatokat ellátó civilekből tevődnek össze.

Még is a non-profit szektor legnagyobb hányadát –közel 100 szervezet- a kultúra, sport és szabadidő területén működő szervezetek teszik ki, akik képesek ma már megmozgatni a társadalom valamennyi szereplőjét, gyerektől a nyugdíjasig.

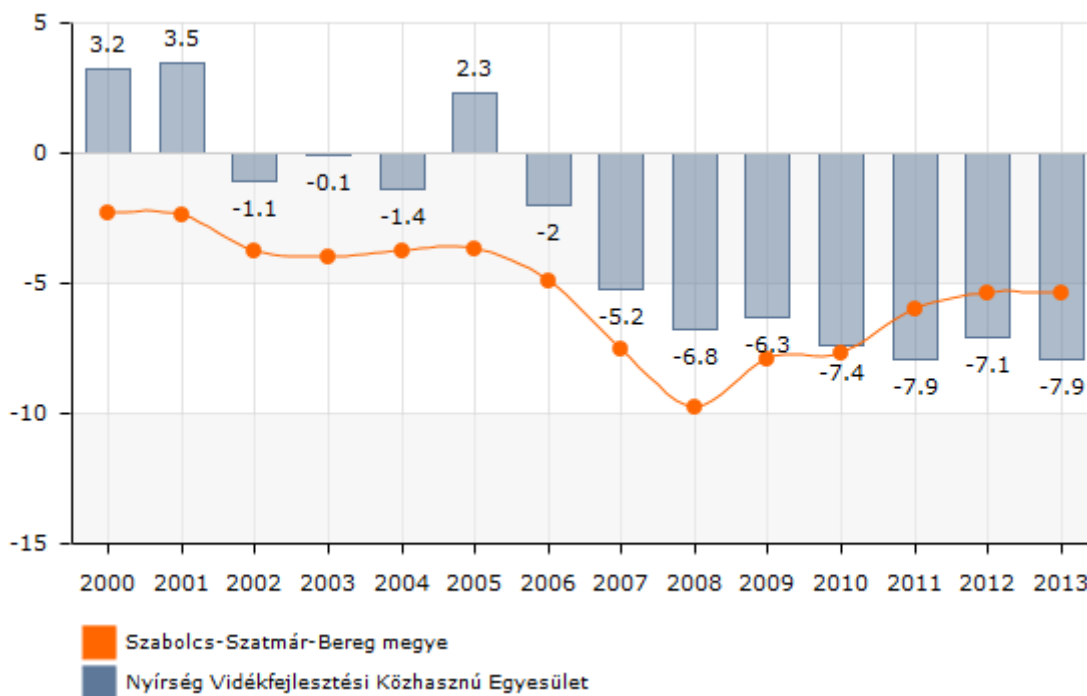
Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó számát tekintve az országos átlaggal megfelelően folyamatos növekedés figyelhető meg, bár az érték elmarad a megyei és országos átlagtól is.

2013-ban az országos átlag 12,6, ehhez legközelebb Érpatak áll, ahol 11,3 az ezer lakosra jutó érték.

A megyei átlag 7,9, míg a térségben ez az érték 6. A legkevesebb regisztrált nonprofit szervezet Nyírpazonyban, Bökönyben és Nagycserkeszben van.

A lakosság egészségügyi állapotát tekintve az ország térségei között a legrosszabb mutatókat produkálja, hisz az élettartam itt a legrövidebb, a szív és érrendszeri betegségek, daganatos megbetegedések, és az ilyen okból történő elhalálozások magasan az országos átlag felett vannak, ami a kedvezőtlen jövedelmi viszonyokra, az ebből fakadó életmódra és a túlhajszoltságra vezethető vissza. Nem igazán jellemző erre a térségre a prevenció, a szabadidő egészségtudatos eltöltése.

A magasan kvalifikál fiatalok elvándorlása, illetve a magas fiatal kori elhalálozás miatt sok az egyedül élő, gondozásra szoruló idős ember, akiknek csak egy részét tudja felkarolni a szociális ellátórendszer.

12. ábra: Vándorlási egyenleg (ezrelék) (Forrás: TEIR)

4. A gazdaság helyzete:

A térség foglalkoztatási helyzetét alapvetően meghatározza a mikro-, kis-, és középvállalkozások gyenge állapota, valamint azok térbeli elhelyezkedése.

A munkaképes lakosság egy jelentős része Nyíregyházára és Nagyállóba ingázik naponta, sőt a lakosság egy része az 50 km távolságra lévő regionális központot, Debrecent választja megélhetése színhelyéül.

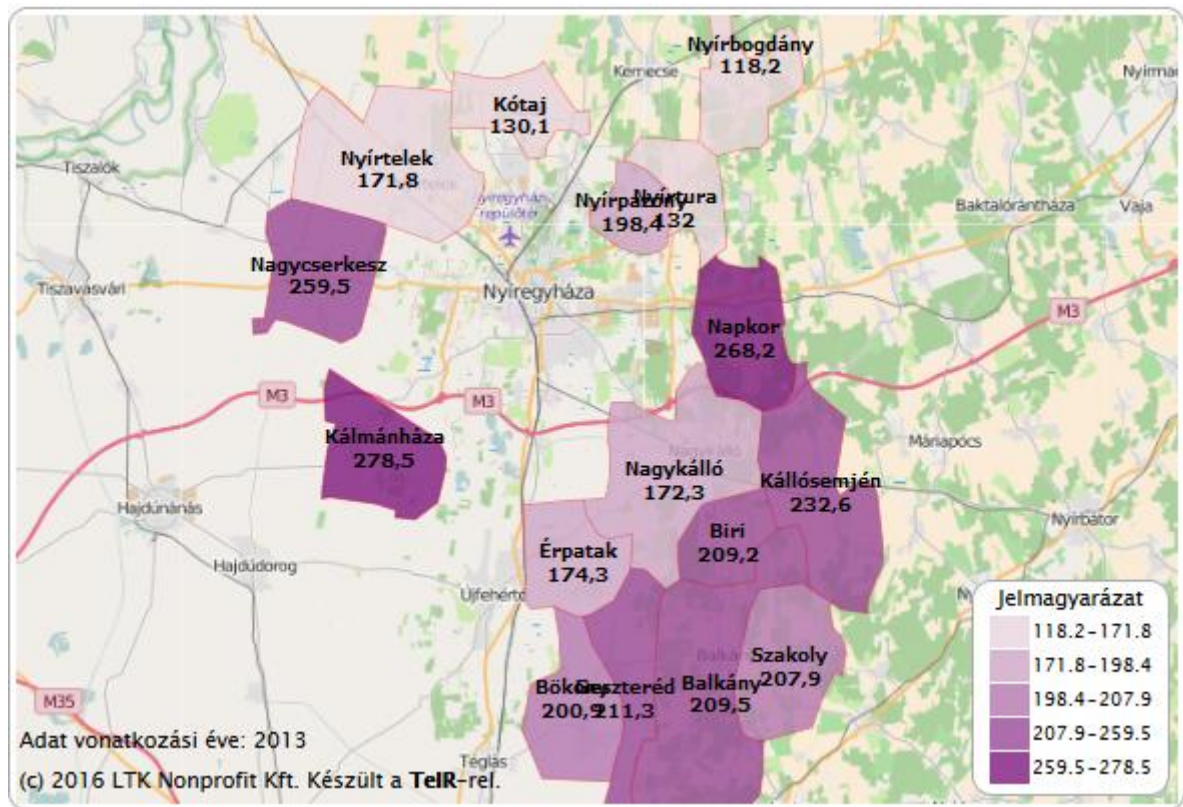
A térség gazdasági potenciálját, alapvetően a két kistérségi központ Nyíregyháza és Nagyálló határozza meg. E két településen működik az a néhány nagy és középvállalkozás, mely meghatározó szerepet tölt be a térség jövedelem termelésében és a foglalkoztatásában. A Benetton Ungheria (Nagyálló), a Lego, a Michellin és az Elektrolux (Nyíregyháza) azok a vállalkozások, melyek jelentős beszállítói kapacitást is képesek indukálni.

A kis települések vállalkozásainak munkaerő felszívó ereje minimális, a legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat.

A regisztrált vállalkozások száma folyamatos növekedést mutat. A megyében és a térségben is 2008-ban történt a legnagyobb növekedés, ebben az évben meghaladta az országos átlagot is, amely azóta is fennáll. Térségünkben az ezer lakosra vetített vállalkozások száma 192,5, míg az országos átlag 170,5. A HACS területén aránylag nagy a szórás, egyes települések egészen kis értéket képviselnek (Nyírbogdány 118,2; Kótaj 130,1; Nyírtura 132), míg más települések esetében jelentősen meghaladja az átlagot (Nagycserkesz 259,5; Napkor 268,2; Kálmánháza 278,5).

Az ipari termelés szerkezeti állapotára jellemző, hogy nagyon kevés a hatékonyan működő mikro- és kisvállalkozás, és nagyszámban vannak jelen azok a kényszervállalkozások, melyek még tulajdonosaik számára sem képesek megélhetést biztosítani. A kevés kisvállalkozás összetételére az élelmiszer feldolgozás, az építőipar, a fémfeldolgozás és a kereskedelem a jellemző. Tőkehiány miatt a meglévő vállalkozások sem tudnak kellőképp fejlődni, többségükre a korszerűtlen, nem energia hatékony

technológiai megoldások jellemzők. Nem működnek a településeken azok a kisipari szolgáltatások, melyek a lakosság igényeinek kielégítése mellett egy biztos megélhetést jelenthetnének az ott élők számára. Mindezen anomáliák egyik legfőbb oka, hogy a szakképzés területén komoly lemaradásaink vannak, és a hiányszakmákra koncentrált rugalmas képzési rendszer nem működik.

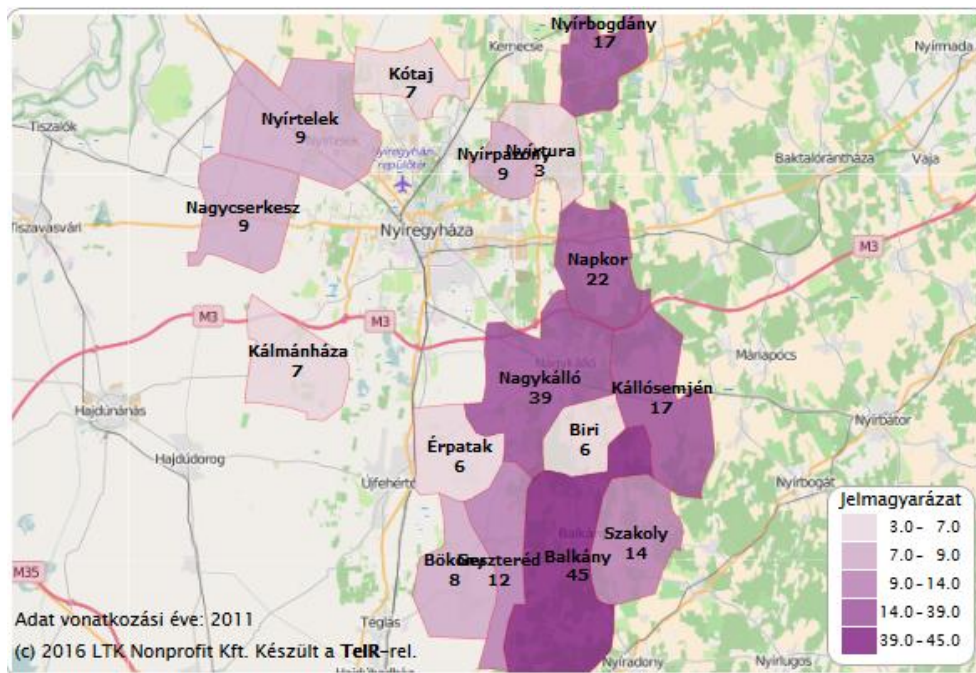
13. ábra: A regisztrált vállalkozások száma, ezer lakosra (db) (Forrás: TEIR)

2012-ben 1373 működő egyéni vállalkozó volt térségünkben, számuk csökkent az utóbbi évekhez viszonyítva. Legtöbb egyéni vállalkozó Nagykálló és Nyírtelek településeken van, míg legkevesebb Nagycserkesz, Érpatak és Biri településeken.

A működő társas vállalkozások száma 910, mely növekedés a megelőző évekhez képest.

Az ipari termelés szerkezeti állapotára is jellemző, hogy nagyon kevés a hatékonyan működő mikro-, és kisvállalkozás, és nagyszámban vannak jelen azok a kényszervállalkozások, melyek még tulajdonosaik számára sem képesek megélhetést biztosítani. A kevés kisvállalkozás összetételére az élelmiszer feldolgozás, az építőipar, a fémfeldolgozás és a kereskedelem a jellemző.

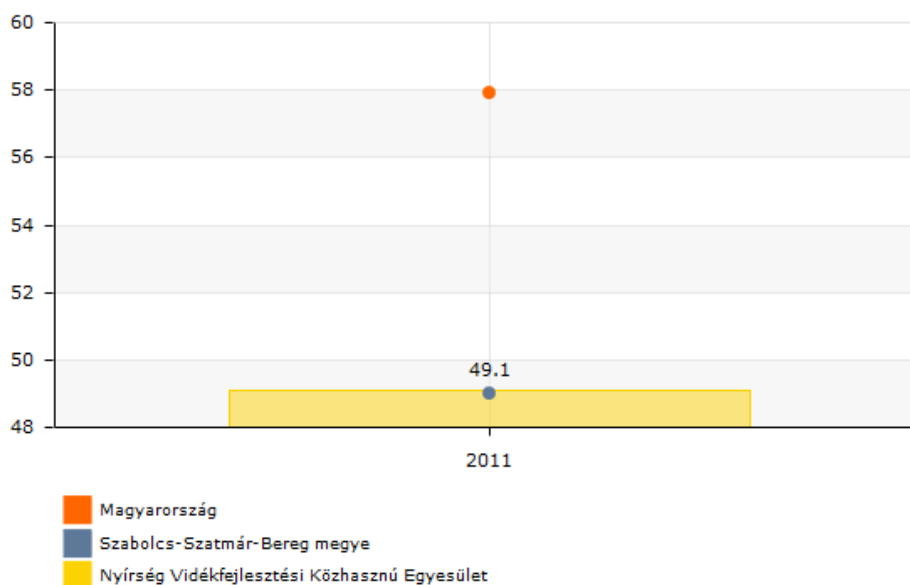
A mezőgazdasági vállalkozások száma szintén nőtt 2008 óta. 2011-ben 230 db mezőgazdasági vállalkozás működött a térségben, a legtöbb Balkány (45), Nagykálló (39) és Napkor (22) településeken.

14. ábra: A működő mezőgazdasági vállalkozások száma (db) (Forrás: TEIR)

Az építőipari vállalkozások száma kis mértékben csökkent, utolsó adatok szerint 490 db működik térségünkben. A szolgáltatásokban (tercier gazdasági ágakban) működő vállalkozások száma 2011-ben jelentősen nőtt, 1690 db-ról 2968 db-ra.

A foglalkoztatottak aránya a 2001 és 2011-es népszámlálási adatokat összehasonlítva nőtt, 39,3%-ról 49,1%-ra, mely a megyei értékkel közel megegyező, de az országos átlagtól elmarad. Az országos foglalkoztatottság is javult 53%-ról 57,9%-ra, tehát a térség elmaradottsága csökkent e szempontból. A regisztrált munkanélküliek száma 2012-ig nőtt, 2013-ra viszont már csökkenés volt megfigyelhető, 6661 főről 4911 főre.

15. ábra: Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%), 2011 (Forrás: TEIR)

A 15-59 éves korosztályt vizsgálva 2013-ra mutatott jelentősebb csökkenést, 16,4%-ról csökkent 12,1%-ra, de az országos értéktől (6,3%) így is el vagyunk maradva. Az utóbbi évek alapján az országos értékkel közel megegyező volt a változás. Nyírpazony település mutatja a legkedvezőbb képet ebből a szempontból, ahol az országos értékkel megegyezik a ráta (6,3%).

15% közeli és a feletti munkanélküliségi ráta jellemzi Kótaj, Kállósemjén, Nagycserkesz és Balkány településeket.

Egy ilyen munkanélküliségi szint mellett erősebben érvényesül a szegregáció, az esélyegyenlőség hiánya, különösen hátrányos helyzetbe kerülnek olyan munkavállaló kategóriák, mint a nők, kisebbségek, 45 év felettek, megváltozott munkaképességűek, halmozottan hátrányos helyzetűek, illetve a tanyán és külterületen élők.

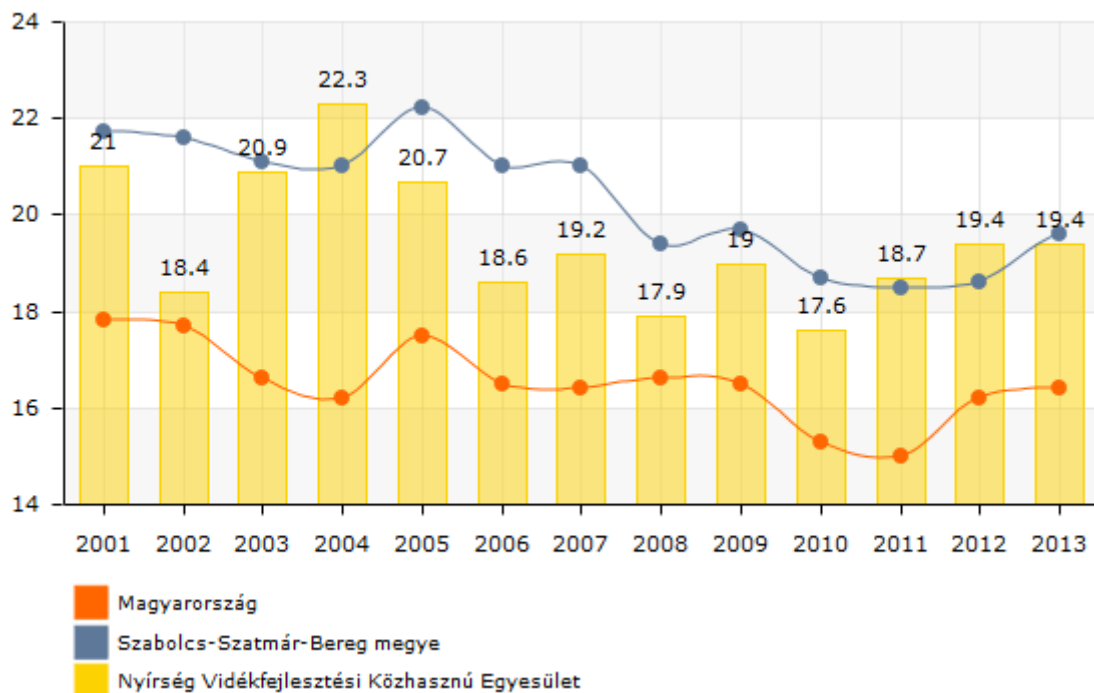
16. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) (Forrás: TEIR)

A legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya 47,8%, mely kisebb a megyei értéknél (51%), de országos viszonylatban (39,7%) magasnak tekinthető.

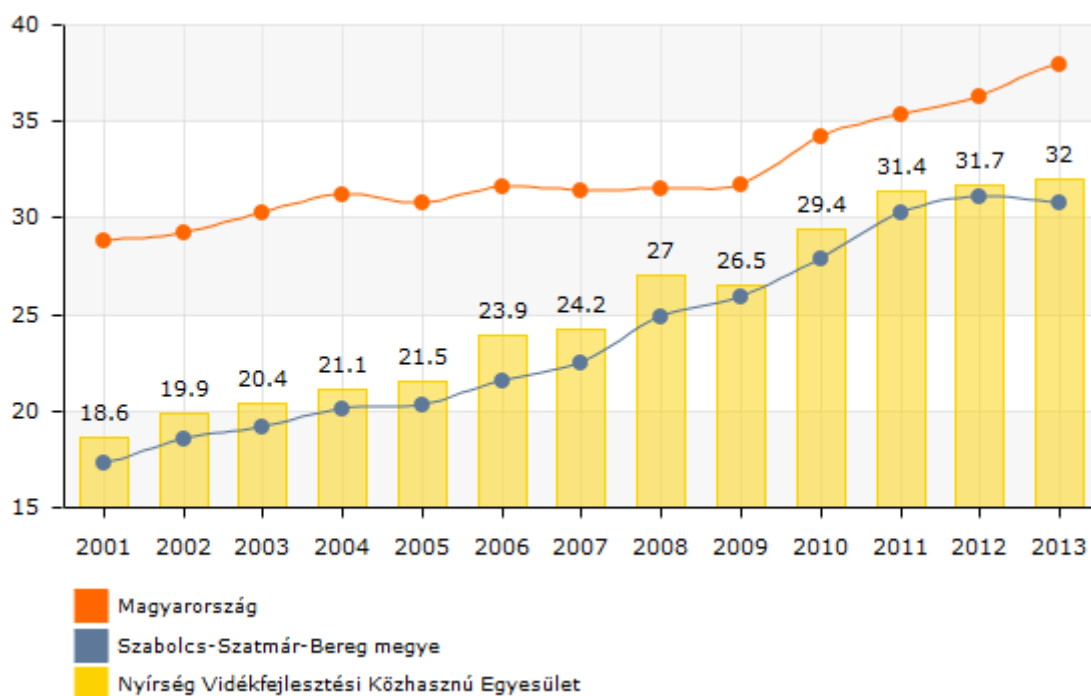
A munkanélküliek kor szerinti megoszlásában a 25 év alattiak az országos átlag (16,4%) felett vannak, viszont a 45 év felettek az országos érték alatt. A fiatal korcsoportban jelentős változás nem következett be, térségünkben 19,4%.

A 45 év feletti korcsoportban folyamatosan nő a munkanélküliek száma.

17. ábra: 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (%) (Forrás: TEIR)

18. ábra: 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (%) (Forrás: TEIR)

Térségünkben viszonylag magas, 30% feletti az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya az aktív korúak között. Az országos átlag 25% körüli. Ide tartoznak az ipari és építőipari, gépkezelő, összeszerelő, járművezető, valamint a szakképzettséget nem igénylő munkák.

5. Összegzés

A Nyírség Vidékfejlesztés Közhasznú Egyesület, mint elismert LEADER Helyi Akciócsoport területéhez tartozó 18 település országos viszonylatban jelentős elmaradottságokkal bír. Folyamatosan fogy a lakónépesség, nő az idősek aránya. Társadalmi szempontból szintén jelentős a térség lemaradása, sok az aluliskolázott, magas a munkanélküliek és eltartottak aránya. Gazdasági aktivitás alacsony, kevés a működő vállalkozások száma, a meglévők között is legnagyobb számban az egyéni vállalkozók vannak jelen, akiknek a foglalkoztatásban betöltött szerepe alacsony. Minimális az évente induló vállalkozások száma. Jellemző a meglévő vállalkozások foglalkoztatott létszámának csökkentése. Az alkalmazott technológiák elavultak, nem környezetbarát és energia hatékonyak. A térség megközelíthetősége az autópályának és az áthaladó főútvonalaknak köszönhetően megfelelő. A civil szervezetek száma alacsony, a meglévő bejegyzett szervezetek közül kevés az életképes és működő. A településeken és a térségben kevés a közösségépítő, közösségfejlesztő helyek, programok száma. Az épített és szellemi örökség a legtöbb esetben elhanyagolt, hiányoznak az értékeket összegyűjtő, ápoló kezdeményezések.

Turisztikai szempontból a térség nagyobb mértékű hiányosságokat mutat, nincs a térséget összefogó marketingtevékenység, a rendelkezésre álló turisztikai lehetőségek kihasználatlanok, fejlesztésre szorulnak.

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület célja az alulról felfelé építkező megközelítés, a helyi köz-és magánszférabeli szereplők projektjei közötti kölcsönhatás érvényesítésével közös akciók, projektek kidolgozásának, közös szerveződések kialakításának ösztönzése, ezáltal az innováció, a helyi kapacitás és a helyi fejlesztési folyamatok erősítése. A LEADER program megvalósítása keretében a támogatásra jogosult tevékenységek: beruházás jellegű fejlesztés, közösen előkészített és végrehajtott tevékenységek, vidékfejlesztési célú rendezvények megvalósítása.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007-2013-as időszakban a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósításáért is a Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület felelt. Az Egyesület 2008. év tavaszára készítette el azt a HVS-t, mely alapján 2008. év szeptemberében Helyi Akció Csoporttá minősítette az Irányító Hatóság.

A közösség építésén, mint horizontális célon túl a beérkezett támogatási kérelmekben megfogalmazott fejlesztéseken keresztül szeretnénk volna megvalósítani mindazokat a stratégiai célkitűzéseket, melyeket a HVS-ben megfogalmaztunk. Különösen fontosnak tartottuk a helyi mikro- és kisvállalkozások létrejöttének és fejlesztési elképzeléseinek támogatását, a helyi gazdaság diverzifikálását, egy tudás alapú gazdaság létrejöttének segítségét. Mindezekén túl az itt élő emberek számára szeretnénk volna olyan projekteket támogatni, melyek az életminőségének javulását, az életkörülmények és a környezet állapotának fejlődését eredményezik. Természetesen hangsúlyt fektettünk arra is, hogy a LEADER keretein belül fejlődjenek a térségen belüli és a térségek közötti kapcsolatok.

Az egyesület koordinálásában minden településen valósultak meg projektek a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokból. Megújuló településközpontok, helyi templomok fejlesztése, civil közösségi terek, középületek fejlesztése, vállalkozói fejlesztések, rendezvények, képzések valósultak meg. A falumegújítás területén döntően kültéri játszóterek, pihenő parkok létesítése valósult meg. A vidéki örökség megőrzése tekintetében az egyházak jártak élen, akik a védett templomok felújításához és

környezetük rendbetételéhez kaptak támogatást. Támogatni kívántunk olyan képzéseket, melyek munkahelyek megtartását, illetve új munkahelyek létrehozását eredményezik, továbbá hozzájárulnak az emberek környezettudatos életvitelének kialakulásához. A turisztikai jogcímben támogatott fejlesztések megvalósulása alapvetően azt a stratégiai célunkat segíti, mely a vidéki tematikus turizmus bővítését célozta meg. Elsősorban a lovas turizmus, az ifjúsági turizmus területén történt elmozdulás. Nagy öröm számunkra, hogy a rendezvényeink jelentős része hagyományőrző, vagy hagyományteremtő célzatú volt, és csak kevés olyan falunap került megrendezésre, melynek ne lett volna valamilyen távolabb mutató célja.

A LEADER 2007-2013-as Helyi Vidékfejlesztési Stratégia a Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület működési területén azon intézkedéseket célozta meg, amelyek a mai Helyi Fejlesztési Stratégia alapelveit is tükrözi. A korábbi program is a munkahelyteremtés, a vállalkozások fejlesztéseinek támogatását, a közösségi terek fejlesztéseit és a települések arculatképének javítását, valamint a kulturális élet színesebbé tételét tűzték ki célul. Ezen alapintézkedések a Helyi Fejlesztési Stratégia cselekvési tervét is máig formálják. Hiszen az alap gondolatok, amelyek megfogalmazódtak térségünkben mindmáig érvényesnek mondhatóak mind a vállalkozásfejlesztés, mind a közösségi fejlesztések terén. A korábbi program vállalkozásfejlesztési intézkedéseinek köszönhetően a pályázó vállalkozások a támogatás mértékében vállaltak új munkavállalókat, számszerűen közel 50-100 értékteremtő piaccgazdasági munkahely jöhetett létre. Ezen felül nem hanyagolható az a tény sem, hogy minden beruházással nőtt a vállalkozások munkahely megtartó képessége is, hiszen a fejlesztések és az új technológiák és eszközök, gépek bevitelével a cégek jobb versenyképességét és hatékonyabb működését eredményezték.

A főbb irányvonalak azonosultak a HVS és a HFS között: általános vállalkozásfejlesztés, kis értékű eszközbeszerzés vállalkozásoknak, turisztikai célú fejlesztések és beruházások, településfejlesztés, civil szervezetek támogatása (infrastruktúra, eszközbeszerzés), kulturális rendezvények és térségi hagyományőrző rendezvények támogatása.

Az egyesület a pályázatkezelésen túlmenően közvetlenül részt vett a térségi rendezvények (vidékfejlesztési napok) szervezésében. Az iroda minden települési rendezvényen képviseltette magát és népszerűsítette a vidékfejlesztési, ezen belül kiemelten a LEADER programot. A munkaszervezet 2012-ben költözött Nagykállóba. Az iroda munkatársai a térségi szakmai rendezvények visszatérő vendégei voltak. Az egyesületnek köszönhetően minden településen ismert a LEADER közösségi tervezési módszer. Az iroda folyamatosan tájékoztatást nyújtott ügyfelei részére az elérhető pályázati lehetőségekről, a projektet megvalósító partnerek kötelezettségeiről. A 2007-2013 időszakot folytatva a Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület viszi tovább a jól bevált gyakorlatokat működése során. Pályázatkezelést az iroda nem kezel, hiszen ezt a feladatot jogszabály szerint egyéb szervezet végzi (MVH). A térség és a települések rendezvényein részt vesz kapcsolatépítés, társadalmasság céljából. Az egyesület munkaszervezetének kiemelt feladata az ügyfelekkel történő folyamatos kapcsolattartás, projektgenerálás. A Vidékfejlesztési és LEADER programokon túlmenően az iroda mini fejlesztési ügynökség mintájára működik. Folyamatosan figyelemmel kíséri a pályázati kiírásokat, összegyűjti a térség fejlesztési elképzeléseit, projekteket generál. A rendelkezésre álló források szűkössége miatt a munkaszervezet egyéb EU-s forrásokból megvalósuló (EFOP, GINOP) projektek megvalósításában is részt kíván venni, biztosítva ezzel is az iroda és a szervezet fenntartható működését.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

1. Külső koherencia, kiegészítő jelleg:

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület akcióterülete természeti adottságokban, kulturális értékekben gazdag térség, azonban sajnálatos módon az ezekhez kapcsolódó turisztikai és kulturális szolgáltatások hiányosak. Az előző, 2007-2013-as időszakban sok volt az előrelépés a térség turisztikai vonzerejének javításában, valamint kulturális programjainak támogatásában, azonban a vonzerőt növelő szolgáltatások még mindig hiányoznak. A specifikus célhoz tartozó intézkedések célja, hogy pótolják az elmaradásokat. A források így a turizmus fejlesztéséhez, és a helyi vállalkozások fejlesztéséhez is hozzájárulnak.

Vidékfejlesztési Program: M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. Térségi Gazdasági Környezet Fejlesztése A Foglalkoztatás Elősegítésére Prioritási Tengely

Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 7 Turizmus prioritási tengely

A vidéki alapszolgáltatások fontos specifikus célterület, melyekre az önkormányzatok támogatásokat kaphatnak. A fejlesztések elvégzésére más támogatási forrás nem áll rendelkezésre EU-s és nemzeti keretek között.

Vidékfejlesztési Program: M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)

A kulturális és természeti örökségek, hagyományok bemutatása és megosztása révén fejlődik a helyi lakosok közötti összefogás, erősödik bennük kötődésük a települések iránt, a valahova tartozás érzése. Az intézkedések révén megvalósuló programok, a megjelenő kiadványok a helyi lakosság számára is fontosak, és a térség turisztikai vonzerejét is növelni tudják. Az ismeretterjesztő programokba bevonásra kerülnek a hátrányos helyzetű lakosok is, az elsajátított tudással életminőségük javulásához járulunk hozzá. A célhoz tartozó intézkedések keretében kezdődik meg a helyi termékek minőségrendszerhez, védjegyrendszerhez való kapcsolódása.

- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program: 2.A. Térségi Gazdasági Környezet Fejlesztése A Foglalkoztatás Elősegítésére Prioritási Tengely,
1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés
- EFOP: 2.A.1.PRIORITÁSI TENGYEL: Együttműködő társadalom
- VP: M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)

A helyi vállalkozások fejlesztése

Az akcióterület gazdaságfejlesztése a mikro-kis és középvállalkozás helyzetének javítását célozzák. Az EU-s pályázati források a gazdaságfejlesztés rendelkezésére állnak:

- VP: M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)
- GINOP 1. Kis- És Középvállalkozások Versenyképességének Javítása
- VP M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

- *EMVA 3A fókuszterület: az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és szervezetekben és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció;*
- *EMVA 6A fókuszterület: a diverzifikálásnak, kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése;*
- *EMVA 6B fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben;*
- *EMVA 1A fókuszterület: az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben;*
- *GINOP 2. Kutatás, Technológiai Fejlesztés És Innováció*

HFS javasolt fejlesztési területek:

1. Helyi gazdaság megerősítése

- Mikro-vállalkozások indításának és fejlesztésének ösztönzése, - kisléptékű beruházásokkal,
  - Gazdasági tevékenységek elindításának és fenntartásának segítése a szociális gazdaság eszközeivel.
  - A helyi termelési-fogyasztási rendszerek erősítése,
  - A helyi háztáji integrációs rendszerek kialakításának ösztönzése,
  - A vidéki térségek idegenforgalmi specifikumaira turisztikai termékcsomagok kialakítása.
- Turisztikai hálózati infrastruktúra elemek fejlesztése

2. A kedvezőtlen társadalmi, demográfiai térségi folyamatok hatásainak enyhítése

- A szegénység enyhítését célzó, a felzárkózást és befogadást segítő programok /projektek megvalósítása
- Gyermekes iskolai és iskolán kívüli nevelésének fejlesztése
- Alapszolgáltatásokat kiegészítő települési szolgáltatások közösségi megoldásainak fejlesztése.
- A fiatalok helyben tartását és a betelepülést ösztönző fejlesztések,
- A vidéki szellemi és közösségi élet fejlesztését, ismeretanyag átadását szolgáló programok,
- Kulturális (beleértve az épített környezetet) és természeti környezet fejlesztése, a vidéki örökség megőrzése és fenntartható közösségi és/vagy gazdasági hasznosítása.

3. A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás kialakítása és a klímareziliencia fejlesztése

- A helyi felnőtt lakosság körében (különösen agrárium) végzett, klíma és környezettudatosságot fejlesztő szemléletformáló akciók és a helyi gyermekek klíma és környezettudatosságának megalapozását szolgáló tevékenységek.
- A helyi fenntarthatósági és alkalmazkodási stratégia kialakítása közösségi tervezéssel a széleskörű elfogadás érdekében.
- Innovációs brókertevékenység a környezetgazdálkodás területén.
- Az élőhely és tájkarbantartáshoz szükséges, a környezeti monitoring tevékenységet segítő, helyi ökológiai szolgálatok, tudásközpontok kialakítása a helyi civil szervezetekre alapozva
- Kisléptékű, kísérleti és/vagy bemutató jellegű beavatkozások megvalósítása

4. Innovatív aprófalú kísérleti program

- Az aprófalvak fennmaradását szolgáló, a helyi lakosság megélhetésének új, fenntartható formáinak kialakítását és megerősödését segítő fejlesztések.

Az 1. sz. intézkedés illeszkedik a VP 7.2 és 7.4 intézkedéseinek tartalmához.

A 2. sz. intézkedés jelenleg tartalmában illeszkedik a GINOP számos vállalkozás fejlesztési intézkedésével, a VP 4.2, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 intézkedéseivel.

A 3. sz. intézkedés illeszkedik a VP 6.4, 16.3 intézkedések tartalmához.

Az 5. intézkedés tartalmilag és nagyságrendileg illeszkedik 2. sz. intézkedéssel (és annak megfelelően VP 4.2, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 intézkedéseivel.)

A 6. sz. intézkedés illeszkedik a VP 7.4 intézkedés tervezett tartalmához.

A cselekvési terv intézkedései illeszkednek a Vidékfejlesztési Programhoz, viszont a kiválasztási kritériumokban már jól elhatárolhatóak más támogatási rendszerektől.

2. A HFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/jelentős projektek

Megyei Stratégiai Programhoz való illeszkedés célok és prioritások mentén:

Versenyképes élelmiszergazdaság - az agrárgazdaság erősítése fókuszált módon

Proaktív megye - A megyei szintű gazdasági, társadalmi önszerveződés feltételeinek kialakítása

Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák - a megye külső perifériáinak komplex felzárkóztatása és a vidéki térségek integrált fejlesztése

prioritás: A megyei élelmiszergazdaság piacorientált megerősítése

prioritás: Komplex megyei menedzsment és marketing tevékenység megvalósítása – Turizmusfejlesztés részterület

prioritás: Élhető vidéki térségek megteremtése

A célok és prioritások tartalma a megyei területfejlesztési koncepcióban kerültek kifejtésre.

A Helyi Fejlesztési Stratégia illeszkedése a Nagykállói és Nyíregyházi járásközpontok ITS-hez:

Nagykálló gazdasági-társadalmi vonzáskörzete kiterjed egyrészt a városi funkciók erősödése és koncentrációja, másrészt a kedvező elérhetőségi viszonyok miatt. Az együttműködés a környező településekkel kiegyensúlyozott térségi fejlődést eredményez.

Nagykálló megyei szerepköre megerősödik, hatékony és kölcsönös előnyökkel járó kooperáció jön létre a megyeszékhellyel és a járás településeivel. Nyíregyháza termelő vállalkozásaival szoros gazdasági kapcsolatok kialakításával Nagykálló lehetőséget teremt a járás többi településén élők számára is.

A versenyképes gazdaság átfogó cél a foglalkoztatási, munkaerő piaci kérdéseket és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos gazdaságfejlesztési célokat integrálja.

A magas életminőség átfogó cél a térség társadalmi, szociális problémáira fogalmazza meg a legfontosabb fejlesztési stratégiákat.

A fenntartható város megeremtése átfogó cél azt a fejlesztési irányt jelöli ki, amely a gazdasági és társadalmi fejlődés feltételeinek javítása közben is kiemelt figyelmet fordít a környezeti állapot megóvására.

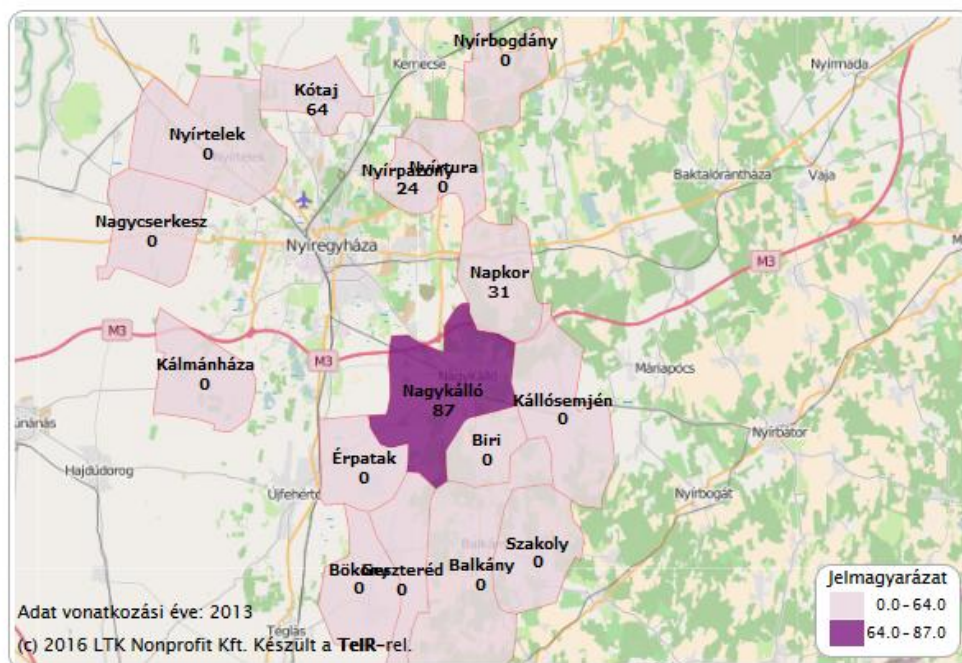
Nyíregyháza Integrált településfejlesztési stratégiájának célrendszere összhangban áll az országos területfejlesztési irányelvekkel. A gazdaság és a társadalom fejlesztése, valamint a környezet védelme a város stratégiájának is fő elemeit jelentik az országos szakpolitikai célkitűzésekkel összhangban.

A jövőbeni kohéziós politika célul tűzi ki az integrált várospolitikai ösztönzését, amely elősegíti a fenntartható városfejlesztést, s ezzel erősíti a városok kohéziós politikában betöltött szerepét. Alapelvként fogalmazódik meg, hogy az Európai Regionális Fejlesztési Alapnak olyan integrált stratégiákat kell támogatnia a fenntartható városfejlődés érdekében, amely célul tűzi ki a várostérségeket érintő gazdasági, környezeti, éghajlattal összefüggő és társadalmi problémák kezelését.

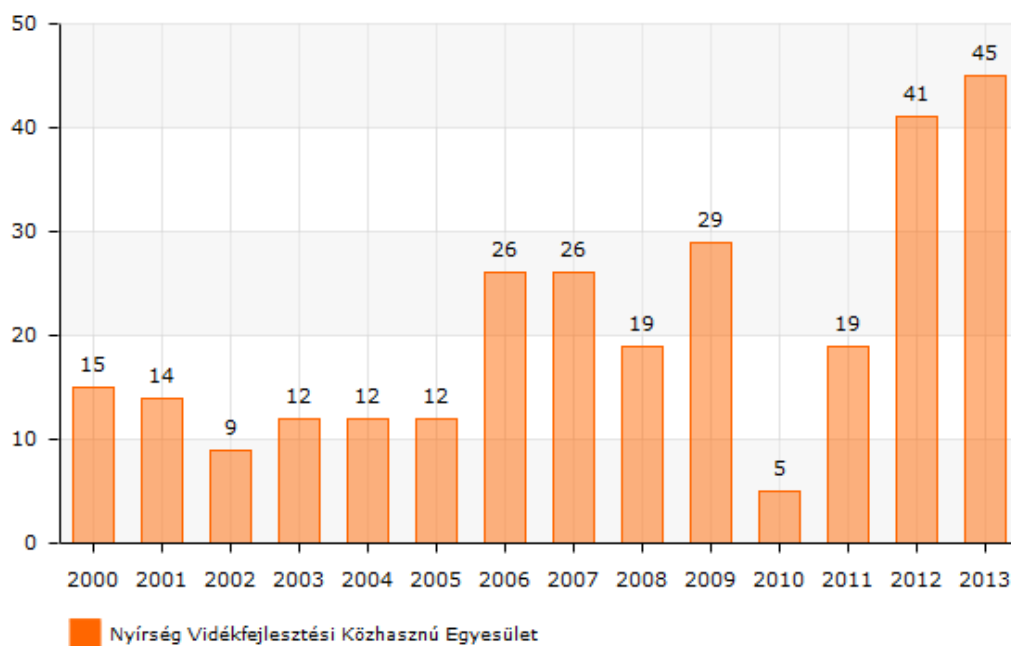
Mindkét járásközpont ITS vizsgálatát nézve megállapítható, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégia átfogó céljaival összhangban vannak: vállalkozások megerősítése, támogatása, munkahelyteremtés, munkahely megtartása, fiatalok helyben tartása, megújuló energiák hasznosítása, civil szervezetek, civil kezdeményezések támogatása, településkép javítása, falumegújítás fejlesztés, kulturális programok támogatása (rendezvények), közbiztonság javítása.

3. A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások

A TDM iroda megyei székhelyű, amelynek távolsága nem mindig kedvez a helyi turisztikai beruházásoknak, ezért várhatóak olyan kezdeményezések, amely helyi turisztikai irodák és információs pontok kialakítását tűzték ki célul. Látnivalókban gazdag a térségünk: Balkányi mamutfenyő, Gencsy-kastély, Kállay-kúria, Wolkenstein-kastély, Mária útvonal, Kállai Kettős Néptáncfesztivál.

19. ábra: Kereskedelmi szálláshelyek szállásférőhelyeinek száma (db)(Forrás: TEIR)

20. ábra: Falusi szálláshelyek férőhelyeinek száma (db) (Forrás: TEIR)

4.4 SWOT

Erősségek	Gyengeségek
1. Közlekedési Infrastruktúra jó	1. Mezőgazdaság versenyképessége alacsony, alacsony aranykorona értékű területek (elaprózott birtokszerkezet, elavult technológia)
2. Jó megközelíthetőség (41-es, 36-os és 38-as főutak, M3 autópálya)	2. Megyeszékhely a turizmust szinte magába foglalja
3. Megyeszékhely közelsége, munkahelyek ide koncentrálnak	3. Mezőgazdasági termékek alacsony feldolgozottság szintje
4. Egyesületünk 2008 óta működik, jól ismerik	4. Az elmúlt években nagymértékű a fiatalok elvándorlása
5. Zöldség, gyümölcsstermelési tapasztalatok nagy múltra tekintenek vissza	5. Alacsony a KKV-k száma, a megyei és országos átlaghoz képest
6. Kimagasló a dohánytermelés	6. Társadalmi vállalkozások alacsony száma
7. Népelességen belül magasabb a 14 év alattiak aránya a nagyvárosokban	7. Működőképes mikor-, kis-, és középvállalkozások hiánya olyan
8. Kommunális infrastruktúra kiépítettsége javul	8. Vállalkozások versenyképessége alacsony
9. alapfokú oktatási nevelési intézményekkel való ellátottság jó	9. Együttműködő termelői, szolgáltatói csoportok hiánya
10. Több gimnázium és szakközépiskola működik a térségben, valamint a megyeszékhelyen főiskola és egyetem is működik (infrastruktúra)	10. Alacsony iskolázottsági szint 40 év felettiek körében
11. Együttműködési projektekben való	11. Magas a szakképzetlen munkanélküliek

<p>részvétel és azokban tapasztalt szerzés</p> <p>12. Hagyományőrző civil szervezetek és önkormányzatok</p> <p>13. Hagyományőrző rendezvények</p> <p>14. megjelennek a települési turisztikai szálláshelyek</p> <p>15. Kállósemjéni Kállay-kúria és Wolkenstein kastély megújulással, turisztikai vonzereje és munkahelyteremtő képessége</p> <p>16. Biogazdálkodás, biotermékek előállítása, kézműves termékek készítése</p> <p>17. Hiányszakmákhoz igazítható szakképzés, felnőttképzési lehetőségek</p> <p>18. A helyi megújuló energetikai lehetőségek feltárásának támogatása</p> <p>19. Termelői, szolgáltatói, illetve vegyes érdekcsoportok, szervezetek létrehozása</p> <p>20. Energetikai fejlesztések</p> <p>21. Közösségfejlesztési programok, közösségépítés fecskelakok létrehozása a fiatalok helyben tartására érdekében</p> <p>22. Kiépített infrastruktúrával rendelkező ipari park Nagykálló, Nyíregyháza</p>	<p>száma</p> <p>12. Magas a megvált. munkakép. emberek száma</p> <p>13. A működő civil szervezetek száma alacsony</p> <p>14. Előregedő társadalom, különösen a kistelepüléseken Szegényes kulturális kínálat, kulturális környezet fejletlen Idegenforgalom infrastruktúrája és a hozzá kapcsolódó szolgáltatói háttér kiépítetlen, hiányos</p> <p>17. Nincs külterületi településeket összekötő kerékpárút hálózat</p> <p>18. Magas a segélyezettek és eltartottak száma</p> <p>19. Szolgáltatáshiányos területek (kistelepülések)</p> <p>20. Korszerűtlen, nem energia hatékony technológiai megoldások a vállalkozások és közintézmények működése során</p> <p>21. Folyamatosan növekvő verseny a termékek és szolgáltatások piacán</p> <p>22. Kistelepülések előregedése, elnéptelenedése</p> <p>23. Szakképzett munkaerőhiány</p> <p>24. Településeinken alig található meg turisztikai szolgáltatás</p> <p>25. Roma társadalom felzárkóztatásának lassulása, elmaradása</p> <p>26. Romák, hátrányos helyzetűek társadalmi lemaradása nő</p> <p>27. Nő a kihasználatlan önkormányzati ingatlanok száma</p>
Lehetőségek	Veszélyek
<p>1. Nyíregyházi Főiskola/Egyetem, valamint a kedvezményezett településeken működő kutatóintézetek a termelőkkel közös kutatási programok indításának támogatása</p> <p>2. Jelentős EU-s forrás rendelkezésre állása</p> <p>3. Elérhető programok képzések, hátrányos helyzetűek, különösen a roma lakosság részére</p> <p>4. Kiaknázatlan turisztikai potenciálok (vadászat, horgászat, természetjárás, ritka növény és állatvilág bemutatása és megőrzése, sport), továbbá kulturális</p>	<p>1. A zöldség,- gyümölcs ágazat területén a magasabb szinten feldolgozott termékek iránt nőtt meg a kereslet</p> <p>2. Szomszédos fejlettebb, megyei rangú városok „elszívó” hatása nő</p> <p>3. Szakképzett és magasabb iskolázottsági szintű lakosság elvándorlása</p> <p>4. A térségen belüli társadalmi és területi különbségek növekedése (térségközpont-kistelepülés)</p>

A turisztika a szférák (vállalkozások, civilek, önkormányzatok) közötti együttműködés létrehozásával közös térségi turisztikai fejlesztéseket, termékcsomagokat, közös marketingtevékenységet kell létrehozni, fejleszteni. A magánszálláshelyek száma kevés, a meglévők fejlesztésre, modernizálásra szorulnak.

A helyi szereplők működésének segítése létfontosságú

A humánszolgáltatásokban elő kell segíteni a társadalmi szempontból elmaradott rétegek felzárkóztatását, a szegénység enyhítését célzó, a felzárkózást és befogadást segítő programokon keresztül. Kiemelten kell kezelni (különösen a leszakadó rétegek esetén) a gyermekek iskolán kívüli nevelésének kérdéskörét. A gyermekek iskolaidőn kívüli foglalkozásaihoz szükséges eszközfejlesztéseket, beruházásokat, szolgáltatások igénybevételének lehetőségét biztosítani szükséges. Kistelepülések esetén elő kell segíteni közösségi terek kialakítását, eszközfejlesztését a fiatalok helyben tartásának érdekében. A lakosság humánszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása céljából a korábbi tervezési időszakban létrehozott szolgáltatásokat (tanodák, biztos kezdet gyerekházak, segítő házak, közösségi házak, IKSZT) és azok helyszíneit fenn kell tartani és fejleszteni kell. A szegregátumokban, telepszerű környezetben élők életkörülményeit, a lakókörnyezetben, illetve ahhoz közel, alacsony küszöbű szolgáltatások (egészségügyi ellátás, tisztálkodási feltételek, mosási lehetőség, főzési lehetőség stb.. biztosítása) kiépítésével, fejlesztésével javítani szükséges.

A társadalom elöregedésével a helyi hagyományok ápolása csökken

A közösségi célú fejlesztés a településeken hagyományőrző tevékenységet folytató vállalkozásokat, civil szervezeteket, a tevékenységekhez kapcsolódó ismeretátadást támogatni szükséges, hiszen ezen a területen sok még a tennivaló. A térség identitástudatának növelésében szerepet játszó, tradicionális, hagyományokkal bíró, helyi és térségi kulturális programokat, rendezvények tovább kell folytatni, ezek megvalósítását támogatni szükséges.

A HFS komoly figyelmet szentel a nyírségi táj sajátosságainak –épített örökségünk, természeti értékeink és kulturális hagyományaink - megőrzésére, bemutatására a környezeti állapot fenntartására és javítására. Építünk arra a partnerségben rejlő erőre, mely a helyi közösség szereplőinek összefogásában rejlik, és reményeink szerint hosszútávon életformává, a gondolkodás meghatározójává válik.

A 2014-2020-as időszak vidékfejlesztési programjában szereplő LEADER intézkedésben, a térség számára rendelkezésre álló (szüksős) források minél hatékonyabb felhasználásának érdekében, a kisebb közvetlen beruházások és fejlesztéseken túlmenően, olyan programokat is szükséges támogatni, melyek katalizátorként hathatnak a VP és egyéb OP-k fő intézkedéseire. Meg kell találni a térségi szereplők számára a további operatív programok kínálta pályázati forrásokat és az azokhoz kapcsolódó fejlesztéseket össze kell hangolni a LEADER programban szereplő lehetőségekkel.

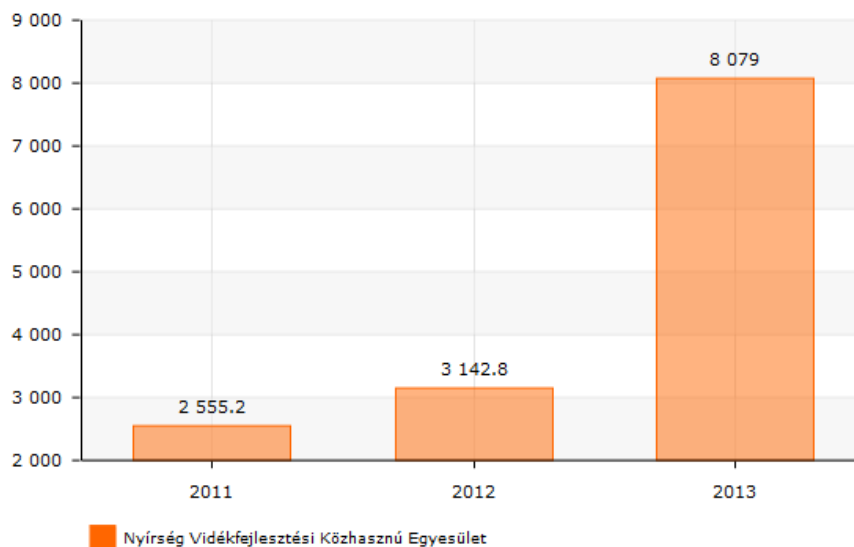

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

Horizontális elemként a HFS egészét áthatja az esélyegyenlőség. A térségben különös hangsúlyt kap az esélyegyenlőség érvényesülésének biztosítása. Hisz a halmozottan hátrányos helyzetű réteg mellett a térségben megtalálható 4,7 % roma kisebbség, illetve a földrajzi perifériákon, tanyákon élő 20 % lakosság különös bánásmódot érdemel. Ezt tükrözi a Vidékfejlesztési Közösségünk összetétele is, ahol a kisebbségek számarányuknak megfelelő mértékben képviseltetik magukat a közösségben, de a tanyás térségek részönkormányzatai, civil szervezetei és vállalkozásai is tagjai a közösségnek. A hátrányos helyzetű térségekben a 2000 fő alatti településeknek külön intézkedési tervet fogunk biztosítani. A közösség által szervezett előadás sorozaton külön előadóként lehetőséget biztosítottunk a roma kisebbségnek, hogy véleményt mondjon azokról a fejlesztési prioritásokról, melyeket megfogalmaztunk a térség fejlesztése érdekében. A közösségünk bizottságainak mindegyikében részt vesznek a kisebbségi szervezetek. Az egyesület felügyelőbizottságban is van roma képviselő, így a döntéshozás és ellenőrzés folyamatában is közvetlenül képviseltetik magukat. Már a helyzetelemzés kapcsán is foglalkoztunk a kisebbségek, nők-férfiak, és perifériákon élők helyzetével, és a prioritások és intézkedések kapcsán számos konkrét programelem szól az ő esélyegyenlőségük megteremtéséről, életfeltételeik javításáról.

Az oktatás, képzés és foglalkoztatás területein egyaránt a HFS is megfogalmazott komplex javaslatokat is, az ő felzárkóztatásukról, helyzetük javításáról szól. A képzési és foglalkoztatási programjainkban megfogalmazott, az egyéb intézkedésekben horizontális célként megjelölt esélyegyenlőségi elképzelések megvalósulása esetén jelentősen csökkenhet a halmozottan hátrányos helyzetű munkanélküli lakosság számaránya, a munkaerőpiacon javulnak pozícióik, a foglalkoztatók részéről csökken a társadalmi és földrajzi periférián élőkkel szembeni negatív megkülönböztetés.

Legalább 30 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma (fő)

A Helyi Fejlesztési Stratégiában megjelenő társadalmi szempontok, kritériumok

Helyi ökoszociális érdekelttség és társadalmi felelősség vállalás: Segítse elő, hogy az erőforrások használata felelősségtudatos körülmények között történjen, és a helyi közösségek érdekeit szolgálja.

Társadalmi méltányosság: Járuljon hozzá a vidéken élők megélhetésének javításához, a szegénység leküzdéséhez, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásához;

Tudásalapú vidékfejlesztés: Segítse elő a mezőgazdaságban dolgozók képzését, hozzáférését az információhoz és a tudáshoz, segítse a gazdálkodást támogató helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások kiépítését;

Társadalmi kohézió: Segítse, hogy a vidéki közösségek kitalálják saját jövőképüket, identitásukat, továbbá támogassa a térségek, települések társadalmi probléma importjának kikerülését (pl. városról kiköltözők vidéki szegregációja);

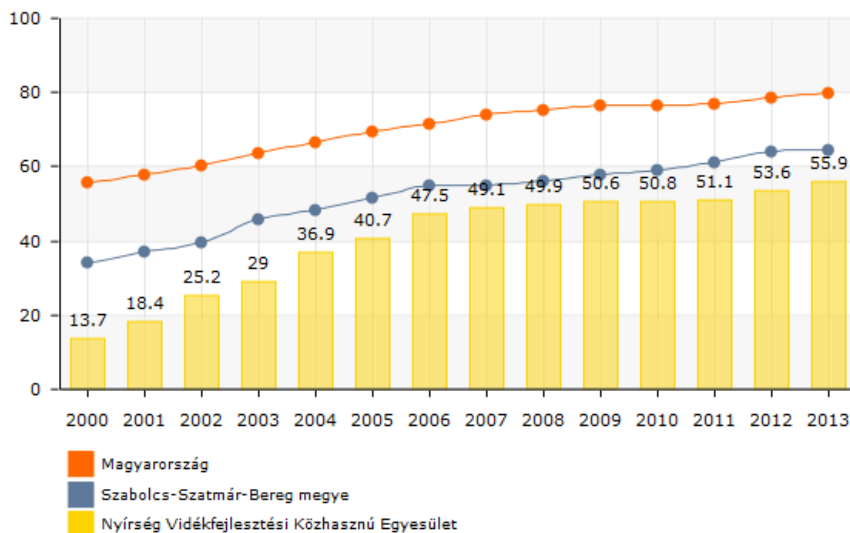
Szolidaritás, területi kohézió: Segítse elő az élelmiszertermelő és fogyasztó egymásra utaltságának felismerését, valamint a gazdaközösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítását;

Nemzedékek közötti igazságosság és társadalmi esély egyenlőség: Az erőforrások értékvédő, takarékos, hosszú távú szempontokat szem előtt tartó gazdálkodását kell megvalósítani, oly módon, hogy a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők esélyegyenlősége is biztosított legyen;

Társadalmi részvétel: Segítse a gazdatársadalom és az érintett helyi közösségek, civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztési döntésekben, támogassa a vidéki civil

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A gazdaságfejlesztési célok mindegyike figyelmet fordít a természeti környezet védelmére és megőrzésére, a beruházások kapcsán keletkező környezeti kockázatok megelőzésére. A nem beruházás jellegű programok, valamint a humán erőforrás-fejlesztést szolgáló képzések fontos tartalmi eleme a környezeti nevelés, a környezettudatos életmód bevezetése. Számos intézkedésünk irányul az innovatív eljárások támogatására, a biotermesztés feltételeinek megteremtésére, természeti értékeink megóvására. Különös gondot fordítunk a térség erdőszűltségének fokozására, meglévő erdőterületeink és NATURA 2000 területeink védelmére. A megújuló energetikai fejlesztések támogatása egyszerre szolgálja a gazdasági és környezeti fenntarthatóság céljait is. A létrejövő és növekvő mikro-, és kisvállalkozások gazdasági fenntarthatósága érdekében csak olyan fejlesztési programokat indítunk, ahol az érintetteknek hitelt érdemlően igazolják a fejlesztés piaci hátterét, gazdasági számításokkal bemutatják az eredményes működést. Az önkormányzatok és civil szervezetek rendezvényeit olyan partnerségben szeretnénk támogatni, amely pluszforrásokat eredményez, és újabb lehetőségeket generál.

Közműolló (%)

A Helyi Fejlesztési Stratégiában megjelenő környezeti szempontok

Természetmegőrző vidékfejlesztés: Egyértelműen támogatnia kell a természeti értékek, a biológiai sokféleség, a genetikai állomány és a természetes térszerkezet megőrzését;

Ökologikus vidékfejlesztés: A gazdálkodási tevékenységek, valamint a föld- és tájhasználat során az erőforrás-igény és környezethasználat vegye figyelembe a környezet korlátozott eltartóképességét és a helyi természeti adottságokat;

Szennyezés megelőzés, minimalizálás: Törekedjen a szennyezések és a hulladékok kibocsátásának megelőzésére, illetve ahol ez nem lehetséges, e kibocsátások minimalizálására (a helyi környezetet csak az eltartó-képességéig terheli);

Tovagyűrűző negatív hatások minimalizálása: Mérsékelnie kell a mezőgazdaság okozta kedvezőtlen környezeti hatásokat; különösen nem erősítheti az elsivatagosodás, az éghajlatváltozás, a szélsőséges vízjárás, a talajpusztulás 15 kedvezőtlen környezeti hatásait, továbbá nem vezethet a különböző környezeti rendszerek közötti szennyezés-átterhelésekhez;

Dematerializáció: A felhasznált ipari nyersanyagok (pl. műtrágya, növényvédő szer, agrotechnika) és energiahordozók mennyiségét, a szállítási és raktározási igényeket minimalizálni kell;

Újrahasznosítás: Az intézkedéseknek elő kell segíteniük a szennyvizek, a hígtrágyák és a hulladékok, mezőgazdasági melléktermékek újrahasznosítását;

Takarékosság a kimerülő készletekkel: A meg nem újuló természeti erőforrások és lételekek igénybevételét minimálisra kell szorítani;

Értékvédő gazdálkodás a megújuló erőforrásokkal: A feltételesen megújuló természeti erőforrások és környezeti elemek készleteit, állapotát és önszabályozó képességét fenn kell tartani és ezeket csak megújuló képességük mértéke és üteme figyelembevételével lehet igénybe venni;

Ágazati integráció: Segítse elő a fenntartható közlekedéspolitikát, fenntartható energiapolitika, az ökológiai szemléletű tájgazdálkodás érvényre juttatását.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Helyi Fejlesztési Stratégia a térségi gazdasági hátrányok és a társadalmi különbségek enyhítésére szolgál. Szellemi termék révén megpróbál egyensúlyra törekedni, hiszen egy térség mindig homogén, sokféle különbséget rejt magában, ezért helyzetét mindig alulról kell megközelíteni. Először mindig a problémák felkutatását kell megkeresni, amire az adott helyzet alapján megoldási javaslatokat kell találni. A HFS jellege lehetne az együttműködés. Talán a problémák ott kezdődnek, hogy sokszor a társadalmi rétegek között nincs komplexitás, nincs átjárhatóság és ennek eredményeképpen szakadék keletkezik vidék-város, közsféra-vállalkozás civil sféra között. Ahhoz, hogy a térségi fejlesztésekre rendelkezésre álló – viszonylag szűkös – LEADER fejlesztési források hatása a tervezési időszak végére érzékelhető legyen, elengedhetetlen a térségi szereplők közötti folyamatos együttműködés, közös projektek kidolgozása, megvalósítása. A LEADER pályázatokból megvalósuló fejlesztési projektek lehetőség szerint összekapcsolásra kerülnek más operatív programból megvalósítandó programokkal.

8.2 Együttműködések

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület már alakulásának első pillanatától kezdve arra törekedett, hogy a teljes nyilvánosság, és a térség szereplőinek bevonása mellett végezze munkáját oly módon, hogy a térség szereplői megfelelő arányban vegyenek részt a közös munkában. A helyi közösségben közel azonos arányban vannak jelen a köz-, a vállalkozói-, és civil sféra képviselői. Emellett a kisebbségek, tanyás térségek és egyházak, nőszervezetek képviselői is jelen vannak a közösségben, illetve a létrehozott egyesületben. Már a stratégiaalkotás folyamatában is alkalmaztuk azokat a technikákat, melyeken belül biztosítható volt a program társadalmasítása, a különböző érdekelttségű csoportok részvétele. Ezeket a struktúrákat és módszereket a stratégiakészítést követően, illetve most az átdolgozás során is fenntartottunk, különös tekintettel a civil-, köz-, és vállalkozói fórumokra, szakmai bizottságokra, valamint a nyilvánosságot folyamatosan biztosító előadássorozatokra, ismeretterjesztő fórumokra.

Tudatosan végezzük a LEADER közösségként való működést, a közösség szereplői közötti összhang megtartására. A ránk háruló feladatok megoldása érdekében egyesületi formában működünk, melynek szervezeti felépítését úgy alakítottuk, hogy mindenki szerepet kapjon az irányításban, és az operatív feladatok végrehajtásában. A kilenctagú Elnökség és héttagú Felügyelő Bizottság lehetőséget biztosít arra, hogy valamennyi sféra azonos képviselőt kapjon, és emellett a nők, egyházak és kisebbségek is jelen legyenek a döntéshozó és felügyelő szervezetekben. A fórumok tesznek javaslatot mind a személyi kérdésekben, mind a szakmai döntésekben. A hat szakmai bizottság minden rávonatkozó kérdést megtárgyal, javaslatot tesz a döntéshozónak az általa képviselt álláspont alapján. A szakmai bizottságokban is megtartottuk a három sféra arányát, és biztosítottuk a kisebbségek részvételét. Azért működünk egyesületi formában, mert működésénél fogva széleskörű nyilvánosságot képes biztosítani, döntési mechanizmusa átlátható, és nem egy személyre, hanem egy testületre épül, és a közpénzek kezelésének egy ilyen civil szervezet felel meg leginkább.

Természetesen nem mellékes az sem, hogy az egyesület egy olyan nyitott közösség, melyhez bárki és bármikor csatlakozhat, ha egyetért annak céljaival, aktívan részt kíván vállalni annak munkájában, és megfizeti a tagdíjat.

Az egyesület önálló munkaszervezetet működtet, mely elvégzi az IH által az egyesületre delegált, valamint az egyesület Taggyűlése és Elnöksége által kijelölt feladatokat.

Különös gondot fordít a térségben induló programok népszerűsítésére, hozzá kapcsolódó projektgenerálási tevékenység folytatására szorosan együttműködve minden olyan szervezettel, mely a térség fejlesztésében érdekelt.

Az IH, illetve az MVH által átruházott feladatok keretében továbbra is együtt kívánunk működni a vidékfejlesztési és LEADER pályázatok kezelésében és értékelésében, a pályázati források térségi szereplőkhöz történő eljuttatásában.

Alapvető feladatunknak tartjuk az -IH-val történő együttműködés keretében - a helyi szereplők felkészítését az elkövetkező évek vidékfejlesztési feladatok ellátására, projektek, programok generálását illetve a nyertes szervezeteink projektjeinek eredményes megvalósításának segítését.

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület az elmúlt években több térségek közötti együttműködést is kezdeményezett. Talán az egyik legjelentősebb a szomszédos térség LEADER akciócsoportjával kialakított kiváló együttműködés a Közép-Nyírségért és Rétközért Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesülettel. Az egyesületek két éve két megyei meghatározó rendezvényt bonyolítottak le, amelyek az I. Aranykalász Fesztivál és a Napkori Nemzetközi Böllerverseny néven futottak. Természetesen ezek rendezvények a szakmai kapcsolattartás és nemzetközi vidékfejlesztési konferenciáiról is ismertek. A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület tervei között szerepel ezen együttműködés további fenntartása, és a rendezvényeknek köszönhetően a két térség meghatározó szakmai elitje és vidékfejlesztési partnereinek további szakképzése és tapasztalatcseréje, hiszen itt lehetőség nyílik a különböző platformokon keresztül újabb vidékfejlesztési lehetőségek kiaknázására és megvitatására. Nem elhanyagolható az a tény sem, hogy ezeken a két egyesület által vezérelt programokon határon túli LEADER akciócsoportok is társulnak, amelyek szintén a szakma lehetőségeit és kultúráját bővíti.

Fókuszterületként a LEADER akciócsoportok bemutathatják intézkedési terveiket, és megvitathatják a már megvalósult programelemeket, új irányvonalakat is meghatározhatnak a jövőre nézve.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

1. A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök.
A Nyírség HACS 2008. február 07-én alakult, Közhasznú Egyesület formában működik.
Fő tevékenységi körei megalakulása óta: népszerűsíti és végrehajtja az „Új Magyarország” Vidékfejlesztési Program céljait.

2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület szervei:

- Közgyűlés
- Elnökség (Elnök, Alelnökök)
- Munkaszervezet (Munkaszervezet –vidékfejlesztési menedzser, és - asszisztens)
- Felügyelő bizottság

- Területfejlesztési bizottság
- Helyi Bíráló bizottság
- Szavazatszámoló bizottság

Elnökség:

Elnök: Belicza László (Kállósemjén Nagyközség Önkormányzata)

Alelnök: Kocsis Antal (Újfehértói Görög Katolikus Egyházközség)
Mikó Szilveszter (Mikó és Társa Kft)

Tagok: Almási Katalin (Biri Község Önkormányzata)
dr. Spinyhért Zsolt (Napkor Nagyközség Önkormányzata)
Rácz Imre István (Balkány és Térsége Gazdakör)
Papp József (Zsindelyes Turisztikai Kft)
Pisla István (Egyéni vállalkozó)

Felügyelő Bizottság:

Elnök: Dubay László (Nyírpazony Nagyközség Önkormányzata)

Tagok: Pálosi László (Balkány Város Önkormányzata)
Bogdán Béla (Kállósemjéni Gyöngyszemek Egyesülete)
Kordován Andrásné (Nagycsérkeszi Asszonykórus)
Bakti János (Nyírségi Hagyományőrző és Turisztikai Nonprofit Kft)
Dr. Kovács Sándor (Egyéni vállalkozó)
Borsiné Sveda Anita (Egyéni vállalkozó)

Munkaszervezet:

Dolgozói: Rácz Ibolya (Munkaszervezet vezető)
Kézi Viktor (Vidékfejlesztési menedzser)
Szoták Dániel (Vidékfejlesztési menedzser)
Sebők Julianna (Vidékfejlesztési menedzser-asszisztens)

Területfejlesztési bizottság:

Elnök: Belicza László (Kállósemjén Nagyközség Önkormányzata)
Kocsis Antal (Újfehértói Görög Katolikus Egyházközség)
Mikó Szilveszter (Mikó és Társa Kft)
Almási Katalin (Biri Község Önkormányzata)
dr. Spinyhért Zsolt (Napkor Nagyközség Önkormányzata)
Rácz Imre István (Balkány és Térsége Gazdakör)
Papp József (Zsindelyes Turisztikai Kft)
Pisla István (Egyéni vállalkozó)

Továbbá tanácskozási joggal minden közgyűlési tag részt vehet Ülésein.

Helyi Bíráló bizottság:

a LEADER pályázatok kiírása előtt kerül megválasztásra, általában az elnökség tagjai alkotják egyben a bíráló bizottság tagjait.

Szavazat számláló bizottság:

A tisztségválasztáskor áll fel. Három taggal működik.

3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása

4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása

Az elnökséget 9 fő alkotja, melynek összetétele 1/3 önkormányzat, 1/3 civil és 1/3 vállalkozói szférából áll. 1 fő elnök (önkormányzati szférából) és 2 fő alelnöke van (1-1 civil és vállalkozói szférából). Az elnökség a legtöbbet üléselő szerve az egyesületnek. Részt vesz az egyesület mindennapi életében felügyeli és irányítja azt.

A közgyűlés 66 tagból áll itt is törekedtünk az 1/3 arány megtartására. Az egyesület legfőbb döntéshozó szerve. A költségvetés elfogadásától a működésre szánt források meghozataláig minden kérdésben döntést hoz, elfogadja az éves beszámolókat (mérleg, eredmény kimutatás, közhasznúsági beszámoló). Meghallgatja és értékeli a felügyelő bizottság munkáját.

A felügyelő bizottság: 7 tagból áll. Egy elnök vezeti. A páratlan szám a szavazategyenlőség miatt lett megállapítva. Így az arány nem pontosan 1/3, de törekedtünk annak figyelembe vételére. Feladata közé tartozik a szabályszerű működés ellenőrzése. Évente legalább 2 alkalommal ülésezik, amikor felülvizsgálja az egyesület addigi gazdálkodását és elkészíti a következő évre vonatkozó költségvetési javaslatát.

Munkaszervezet: jelenleg 4 fővel működik. Az egyesület zavartalan működését biztosítja, valamint előkészíti és végrehajtja a Helyi Fejlesztési Stratégiát.

Területfejlesztési bizottság szintén az elnökség tagjai alkotják, de tanácskozási joggal az egyesület bármelyik tagja részt vehet az üléseken.

Az egyesület fent nevezet összes döntéshozó szervezetére igaz, hogy egyetlen érdekcsoport nem rendelkezik a szavazati jogok 49 %-ot meghaladó hányadával.

A helyi bíráló bizottság a LEADER pályázatok kiírása előtt kerül megválasztásra, általában az elnökség tagjai alkotják egyben a bíráló bizottság tagjait. LEADER pályázatok elkészítésének időszakban hetente ülésezik.

Szavazati számláló bizottság:

A tisztségviselők választáskor áll fel. A közgyűlés választja saját tagjai közül. Három taggal működik, minden szféra egy taggal képviselteti magát. A választások tisztaságáért zavartalan lebonyolításáért felelnek.

- 5. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével¹*

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület szervezeti felépítése:

- *Közgyűlés*
- *Elnökség*
- *Elnök*
- *Munkaszervezet vezető*
- *Munkaszervezet*
- *Felügyelő bizottság*

---

¹ KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50 %-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják”

- *Tagozatok (civil-, köz- és üzleti szféra)*

Az Egyesületet ügyintézését a Munkaszervezet látja el.

Közgyűlés az Egyesület legfőbb szerve, amelyet a tagok összessége alkotja. A Közgyűlés a munkáját tagozatokba tömörülve végzi, a tagozatok közötti – a rendeletben előírások által meghatározott - arányok megtartásával. A Közgyűlés az Elnökség tagjait a Tagozatokon keresztül minősített többséggel, titkos szavazással, közvetett választással választja. Az egyes Tagozatok legalább egy főt delegálnak az Elnökségbe, azzal, hogy a Civil- és Üzleti tagozat által delegált tagok aránya az Elnökségben minimum 60%-ot el kell érjen. Az Egyesület tagságában tehát a közsféra aránya nem haladja meg az 50%-ot, amely az elnökségben is biztosítja a szférák közötti arányos megosztást. Így a döntéshozatali folyamatokban minden szféra (köz, vállalkozói, civil) arányosan képviseli magát.

Az Elnökség az Egyesület delegáltakból álló döntést hozó szerve, az Elnök minden esetben tagja az Elnökségnek. Az Elnökség két Közgyűlés közötti időszakban - a kizárólagos hatáskörökét kivéve - gyakorolja a Közgyűlés hatáskörét, irányítja az Egyesület működését. Az Elnökség szükség szerint, de negyedévente legalább egyszer ülészik.

A Munkaszervezet az Egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az Egyesület tevékenységét segítő iroda. Szervezeti felépítése, feladatai, létszáma az egyesület tevékenységeihez igazodóan változhat, amely a Szervezeti és Működési Szabályzatban kerül meghatározásra.

Az Egyesület három tagozatból áll:

- a) *közsféra tagozat*
- b) *civilszféra tagozat*
- c) *üzleti szféra tagozat*

A tagozatok Egyesületen belüli megoszlása a következő:

- a) *a közsféra maximum 40%-ban,*
- b) *a civil-és üzleti szféra együttesen minimum 60%-ban képviselteti magát.*

Minden tagozat képviseltetheti magát az Egyesület minden fórumán, az Alapszabályban lefektetett arányok mentén és képviselői útján.

Az összeférhetetlenség:

- *A tisztségviselők az egyesület érdekében az ilyen tisztséget betöltő személyektől elvárható gondossággal, az egyesület érdekeinek alapján kötelesek eljárni.*
- *A jogszabályok az alapszabály, illetve a Közgyűlés által hozott határozatok, kötelezettségeik vétkes megszegésével az Egyesületnek okozott károkért a polgári jog szabályai szerint felelnek.*
- *A Közgyűlés határozathozatalában nem vehet részt az a személy, aki vagy akinek közeli hozzátartozója, élettársa a határozat alapján kötelezettség, vagy felelősség alól mentesül, bármilyen más előnyben részesül, illetve a megköthető jogügyletben egyébként érdekelt. Nem minősül előnynek a szervezet cél szerinti juttatásai keretében, a bárki által nélkül*

igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatás, illetve az egyesület által tagjának, a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő cél szerinti juttatás.

- 6. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében.*

Rácz Ibolya munkaszervezet vezető 2011 óta látja el ezt a feladatot. Több alkalommal vett részt a 2007-2013 HVS felülvizsgálatában, a pályázati kiírások előkészítési és végrehajtási folyamataiban.

Kézi Viktor vidékfejlesztési menedzser egyesületünkben január 01-vel kezdte meg munkáját, előtte 2008 óta a Közép-Nyírség és Rétközért Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület munkaszervezet vezetője volt. Magas szakmai képzettséggel és gyakorlattal bír.

Szoták Dániel vidékfejlesztési menedzser január 15-tel érkezett munkaszervezetünkhöz, fiatal pályakezdő. Gyakorlati idejét a Hajdú-Bihar megyei MVH kirendeltségnél töltötte.

Sebők Julianna vidékfejlesztési menedzser-asszisztens 2012 óta látja el adminisztratív munkáját egyesületünkénél. Az egyesület zavartalan működését biztosító eszközök beszerzése, elszámolások elkészítése, kapcsolat tartása az üzemeltetőkkel, könyvelőkkel. Elkészíti az egyesület elszámolásait.

A Helyi Fejlesztési Stratégia szakmai megvalósításáért Kézi Viktor vidékfejlesztési menedzser és Szoták Dániel vidékfejlesztési menedzser felelős, a szakmai felelős Rácz Ibolya munkaszervezet vezető. A Stratégia megalkotásának alapvető irányvonala, hogy mindazon projektötletek, amelyek beérkeztek a vidékfejlesztési csoportunkhoz (közel 200 db) és a térség vidékfejlesztési partnereitől beérkező szakmai tanácsok beépülhessenek a Helyi Fejlesztési Stratégiába, amelynek elhivatottan a térséget és az itt élő embereket kell, hogy szolgálja.

- 7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása.*

Feladatait 2 irodában és 1 kisebb tárgyaló terembe hatja végre. Az egyesület megfelelő technikai és informatikai háttérrel rendelkezik. Irodáiban internet, vezetékes és mobil telefon, valamint fax is rendelkezésre áll.

Nagy teljesítményű fénymásoló/nyomtató (30 lap/perc), 3 db asztali számítógép, 4 db laptop, iratmegsemmisítő, projektor, fényképező.

8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület működési költségvetés tervezete tartalmazza mindazon költségeket, amelyek fedezik az Egyesület pénzügyi stabilitását. A költségvetés két nagy részre osztható: személyi jellegű kiadások és dologi jellegű kiadások.

A személyi jellegű kiadások között szerepel a munkaszervezet munkavállalóinak bér és járulékai, valamint ehhez kapcsolódó járulékos költségek (kiküldetési rendelvény, Szép kártya, Erzsébet utalvány, munkába járás költségei). Az Egyesület elnöke részesül kiküldetési hozzájárulásban, az Egyesület elnöksége és tagsága egyéb költségterítésben és anyagi hozzájárulásban nem részesül.

A dologi költségek mindazon költségelemeket tartalmazzák, amelyek a munkaszervezet és az Egyesület problémamentes működéséhez kapcsolódnak.

Az alábbi dologi költségek jelentkeznek:

- irodabérlés (munkaszervezet irodájának működéséhez kapcsolódóan)
- rezsiköltségek (közmű szolgáltatások – áram, víz, gáz, takarítás, felvonó karbantartás)
- telekommunikációs költségek (internet, telefon – vezetékes, mobil)
- irodai infrastrukturális feltételek biztosítása (irodabútor, számítástechnikai eszközök, egyéb irodai eszközök)
- biztonságtechnikai szolgáltatások és karbantartási költségek
- ügyvédi, könyvelési, postai szolgáltatások költségei
- irodai kiegészítők, promóciós és egyéb vásárlások költségei.

8.4. Kommunikációs terv

1. A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület, mint Helyi Közösség a Helyi Fejlesztési Stratégia tervezésében kiemelten foglalkozik a gazdaságfejlesztés területével, mivel a helyi gazdaság dinamizálása előfeltétel új munkahelyek teremtésének, a kistérség népesség-megtartó képességének kitörési lehetőséget jelenthet a kistérség számára. A stratégiai terv valamennyi főbb fejezete – a helyzetelemzés, a stratégiai célok, prioritások, a megfogalmazásra kerülő javaslatok – alapvetően a gazdaságra koncentrálnak ugyan, de emellett a gazdaság fejlődésére jelentős hatással bíró társadalmi kérdéssel is foglalkozik.

Átfogó célú a térségi társadalmi, gazdasági fejlettségi szint növelése, az életminőség javítása, a mezőgazdasági termelő szervezet átalakításával a társadalmi összefogás útján. A fejlesztések helyi önkormányzatok vállalkozói és a civil szektor cselekvő részvételével a külső és belső lehetőségek felhasználásával érhetőek el. Ez a közösségek állandó készítése mellett magasabb szintű kommunikáció útján tartható fent. Az eljáró munkaerő térségen kívüli munkavállalásának remélt szintű növekedése javíthat a jövedelem-beáramlásban. Ezt más térségekkel való összefogás és a képzések folyamatos fenntartása szolgálhatja.

A HFS célcsoportja a térségben működő vállalkozások, civil szervezetek és önkormányzatok, összefoglalva a térségben élő emberek, akikhez a kommunikáció minden csatornáján szeretnénk eljutni, tudatni, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégia az itt élő emberek életkörülményeit hivatott javítani.

2. Internetes nyilvánosság: A HACS közzéteszi a honlapján a HFS aktuális állásáról szóló tájékoztatásokat, valamint a HFS véleményezés alatt levő aktuális szövegét, tervezett célterületeit, munkaanyagait, továbbá e-mailen biztosítja azok véleményezési lehetőségét. A felülvizsgálat folyamatának nyomon követése a www.nyirsegleader.eu internetes honlapon lehetséges.

Hirdetmény a Helyi Fejlesztési Stratégiáról: 2016.04.30-ig a HACS munkaszervezete a saját honlapján, valamint a HACS területén elhelyezkedő polgármesteri hivatalokban kihelyezett hirdetményekben tájékoztatja az érintett lakosságot. A Hirdetmény a HACS honlapjáról elérhető lesz a térség számára, valamint postázásra került a HACS területén működő önkormányzatok részére. A Hirdetmény tartalmazza a HFS fontosabb elemeinek összefoglalását, valamint a célterületeket, amelyekre a térségék vállalkozásai, civil szervezetei valamint az önkormányzatai pályázhatnak. A HFS tervezésében való részvétel lehetőségei: folyamatos konzultációs lehetőség a munkaszervezet irodájában, települési fórumokon, helyszínen történő egyeztetés, projektötletek benyújtása személyesen a HACS irodájához.

3. Folyamatos konzultáció lehetőségének biztosítása: A HACS a HFS tervezése alatt folyamatos konzultációs lehetőséget biztosított a HACS munkaszervezet irodáiban. Az érdeklődők betekintést nyerhetnek a HFS aktuális állapotáról, valamint hozzáférhetnek a HACS-ról szóló információkhoz.

4. Humán kapacitás: A HACS-nak az általa készített Helyi Fejlesztési Stratégiának nyilvánosságát biztosítani kellett.

Az Egyesületnek a HFS kommunikációjához megfelelő humán erőforrás kapacitása van. A munkaszervezet 4 főből áll (1 fő munkaszervezet vezető, 2 fő vidékfejlesztési menedzser, és 1 fő vidékfejlesztési menedzser asszisztens), akiknek a tervezés operatív munkavégzése mellett is fő feladatuknak tekinthető a megfelelő kommunikáció biztosítása, a program széles körű társadalmasítása.

5. Tájékoztató fórumok, társadalmi egyeztetések: A HFS tervezésével kapcsolatban több egyeztető fórumot tartottunk: Baktalórántházán 2015 évben 10 db tájékoztató fórumot hajtottunk végre a következő településeken: Nagykálló(2db), Balkány, Geszteréd, Nagycserkesz, Újfehértó, Nyírtura, Nagykálló-Ludastó, Szakoly és Nagycserkesz. Továbbá 2016 évben két tájékoztató fórumra került sor, amelyek Nagykálló városban voltak megtartva. Itt a megjelenteknek lehetőségük volt véleményüket, javaslataikat elmondani, valamint projektötlet adatlapok leadására is. Projektötlet adatlapok folyamatosan érkeztek a munkaszervezet irodájába (személyesen és e-mailben). A munkaszervezet munkatársai folyamatosan készítik a HFS tervezetet, amelyet a Tervezői Munkacsoport tagjaival folyamatosan egyeztetettek.

Ahhoz, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégia beváltsa a hozzá fűzött reményeket, ahhoz a program teljes ideje alatt kell biztosítani a nyilvánosságot. Lehetőségeink szerint a HFS végleges elfogadása után is több egyeztető fórumot fogunk szervezni, amelyeken a pályázati lehetőségek mellett a már elért eredményekről is beszámolhatunk. Ezeknek a társadalmi egyeztetéseknek lehetőséget kell biztosítani a folyamatos tájékozottsághoz, valamint a felülvizsgálati kezdeményezéseket is megfontolásra továbbítani kell. Ezen feladatokat az Egyesület munkaszervezete fogja végrehajtani.

6. Pénzügyi terv: A kommunikációs terv végrehajtásáért a Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület a felmerülő költségek fedezetével rendelkezik. A humánerőforrás és anyagi eszközök a rendelkezésre állnak.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület 2008-ban alakult önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások összefogásával. Az Egyesület 2008. november 1-től kezdte meg működését az Egyesület munkaszervezete.

A HACS működési területe 18 településre terjed ki, melyek az alábbiak: Balkány, Biri, Bököny, Érpatak, Geszteréd, Kállósemjén, Kálmánháza, Kótaj, Nagycserkesz, Nagykovács, Napkor, Nyírbogdány, Nyíregyháza, Nyírpazony, Nyírtelek, Nyírtura, Szakoly, Újfehértó.

A HFS megvalósulásának alapfeltétele a monitoring adatok és az elvárt eredmények összehasonlítása, és a különböző következtetések megállapítása. A Nyírség Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesületnek a program megvalósításában nagy szerepe van. Ezen időszak alatt a HACS feladata a potenciális pályázók részére az információnyújtás, a támogatási kérelmek összeállításában való segítségnyújtás, és az ügyfélkapus rendszerre történő feltöltés (ha ezt az ügyfél igényelte), a HVS megvalósítása, felülvizsgálata, a beérkező kérelmek feldolgozása, folyamatos kapcsolattartás a közreműködő szervezetekkel (VM-IH, MVH, VKSZI, MNVH). Mindezek figyelembevételével hozzájárulhatunk a HFS megvalósulásának hatékonyságához, hiszen minden térségünkben működő szervezetnek érdeke, hogy a HFS a rendelkezésre álló forrásokat maximalizálva a térségi igényekhez kapcsolódva használja fel.

Egyesületünk a Helyi Fejlesztési Stratégia forrás-felhasználásának ellenőrzését évente tervezi ellenőrizni, amelyek egyben önellenőrzések is a hatékonyság és az eredményesség szempontjaiból. A ellenőrzési módszer egyrészt segít abban, hogy a feltárt esetleges hibákra azonnal tudjon reagálni a közösség (Helyzet-Probléma-Megoldási javaslat), másrészt részidős helyzetképet láthatunk a stratégia aktuális alakulásáról. A felülvizsgálatok és feltárt eredmények kommunikálását az Egyesület honlapján, fórumokon és folyamatos konzultációkkal kívánjuk végrehajtani a közösségünk minden tagjával, szervezetével.

A Helyi Fejlesztési Stratégia a LEADER programban foglaltak megvalósulásában érintett legfontosabb szereplők a térségben élő gazdasági-társadalmi-kulturális tevékenységet végző vállalkozások, civil szervezetek és a térség települései (önkormányzatok). Jelen program ugyan hosszútávon elérhető jövőképet tűzött ki, de a beavatkozási területek a 2014-2020-ig terjedő időszakra vonatkoznak. A Helyi Fejlesztési Stratégia mind a magyar, mind az EU-s forrásokat figyelembe veszi, és a megnevezett beavatkozási területeket is ezekre építi, ugyanis ezek a fejlesztési források, valamint releváns tervek többsége erre az időre vonatkozik. A 2014 utáni hazai területfejlesztési-közigazgatási rendszer működésének részletei, illetve a következő programozási periódus forrás-felhasználást befolyásoló fejlesztési célrendszere mára már jól átlátható. A stratégiában olyan beavatkozási területek kerültek megfogalmazásra, melyek közösségi eszközökkel, térségi vagy települési önkormányzatok által befolyásolhatóak, elvégezhetőek.

Fontos, hogy a térség képes legyen problémáit megfogalmazni, majd ezeket projektekké, programokká tudják alakítani, hiszen csak így lehet forrást szerezni. A Darányi Ignác Terv segítségével a térségi, települési szintű igények is kielégíthetőek lennének, teret adva ezzel az Európai Unió egyik legfontosabb alapelveinek, a szubszidiaritásnak.

Kiegészítő információk

Melléletek

Ábrák, térképek stb.

1 sz. Melléklet

